

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR**İnna lillahi və inna ileyhi raciun**

səh. 29. “İnna lillahi və inna ileyhi raciun”: “Həqiqətən biz Allaha məxsusuq və həqiqətən Ona qayıdacağıq”. Bu ifadə, “Quran”ın Bəqərə surəsinin 156-cı ayəsinin bir hissəsidir. Ayə belədir: “O kəslər ki, başlarına bir müsibət gəldikdə, həqiqətən biz Allaha məxsusuq və həqiqətən Ona qayıdacağıq, deyərlər.”

“Məmmədyar küçəsi”: Bakıda, içəri şəhərdə indiki Məmmədyarov küçəsi.

“Şah məscidi”: Bakıda, içərişəhərdə Şirvanşahlar sarayı kompleksində XV əsrdən qalma məscid.

İnna lillahi və inna ileyhi raciun

səh. 29. “Karantinni”: Bakıda, indiki Həzi Aslanov küçəsi.

Qismi-rəsmi

səh. 31. “Brauning”: odlu silah ixtiraçı-konstruktoru Con Brauning tərəfindən ixtira edilmiş tapança.

Azərbaycan Məclisi-Məbusanında

səh. 36. “Bu, Vavilon qanunudur.”: Eramızdan əvvəl 1755-1752-ci illərdə yazılan Babil (yaxud Hammurapi) qanunları sətliyi ilə fərqlənirdi. Qəzetdə “Vavilon” yerinə “vaveyla” [heyif, təəssüf; qışqırıq, fəryad] getmişdir.

Teleqraf xəbərləri

səh. 37. “Laydoner”: qəzetdə təhrif edilmiş, “Daydoner” kimi getmişdir.

səh. 38. “nazir Sarik diktaturasının”: güman ki, 1918-1935-ci illərfə Çexoslovakiya Respublikasının prezidenti olan Tomas Masarik nəzərdə tutulur.

“Ayransayd”: qəzetdə “Rolistop” kimi təhrif edilmişdir.

səh. 39. “Cəlal bəy”: qəzetdə səhvən “Camal bəy” getmişdir.

Kavurzadə, Hüseyn Cəlal bəy (1868-1924): Osmanlı dövlət xadimi. Bir çox vilayətdə, o cümlədən 1919-1920-ci illərdə Ədirnədə vali (general-qubernator) olmuşdur.

“Quryev”: Qazaxıstanda indiki Atırav şəhəri.

Qəzetələrdən

səh. 42. “Vikers” [Vickers]: Britaniyanın maşınqayırma şirkəti. Əsası 1828-ci ildə qoyulmuşdu. 1911-ci ildən etibarən təyyarə də istehsal etməyə başlamışdı.

Türkiyədə

səh. 43. “Tan”: 1861-1942-ci illərdə Parisdə fransız dilində nəşr edilən gündəlik “Le Temps” qəzeti nəzərdə tutulur.

səh. 44. “Monitor”: güman ki, İstanbulda Fransızca nəşr edilmiş “Monitor Oriental” [Le Moniteur Oriental] qəzeti nəzərdə tutulur; qəzetdə bu ad “Montyor” kimi təhrif edilmişdir.

“Qüvayi-milliyə” (Milli qüvvələr): Birinci Dünya müharibəsindəki məğlubiyyətdən sonra Türkiyədə meydana çıxan milli hərəkat.

Bakı xəbərləri

səh. 45. “Təzəşəhər”: Krasnovodsk (indiki Türkmənbaşı) şəhərinin bəzi mənbələrdəki adı.

“Bierinq”: XX əsrin əvvəllərində Bakı əhalisinə xidmət göstərən telefon şirkəti. Şirkət, Bakının telefon şəbəkəsini işlətmək və genişləndirmək öhdəliyi ilə 1907-ci ildə 20 illik müqavilə bağlamışdı.

Çərşənbə axşamı, 4 noyabr 1919-cu il, nömrə 313

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Çərşənbə axşamı, 10 səfərül-müzəffər sənə 1338. 4 təşrinisani 1919 sənə.

Türk və islamliğa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 3 manat.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 70 rublə, 2 aylığı 130 rublə, 3 aylığı 180 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 60 rublə, 2 aylığı 110 rublə, 3 aylığı 150 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə yanvar ayının 1-nədək heasb olunur.

Elan fiati: birinci səhifədə sətiri 8 rublə, axırncı səhifədə sətiri 6 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 4 rublə axırncı səhifədə, 6 rublə birinci səhifədə.

SIRK “MODERN”

Səşənbə [çərşənbə axşamı] günü noyabrın 4-ndə 1919-ncu ildə məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə təşkil edilmiş Fransa güləş mübarizəsinin məbədi [ardı].

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

1-nci: İkinci dəfə olaraq Boqatıryov – Buyvolov; 2-nci: Qəti mübarizə Kalişeviç – Naməlum; 3-ncü: Qafqaz mübarizəsi Staroşvili – Makarov.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

Elan: Sirk naziri [müdiri] Kumo cənablarının benefisi hazırlanır. Böyük proqramma.

14011

* * *

Bakıda atlı dəmiryolunun düzəltməsi və gələcəkdə hərəkəti üçün torqovı dom “Rozinov qardaşları”, “Hüseyn Məlikov və kompaniya” ilə bağlanan müqaviləna-

mənin 10-cu maddəsi mövcubincə Bakı Şəhər Bələdiyyə İdarəsi ümum əhaliyə məlum edir ki, zikr olunan səbəbləri: 1) arpa və samanın bahalanması və 2) Məsai Nəzarətinin təşəbbüsüylə qulluqçuların mənzil kirayəsinin 50 faizədək artırılmasını nəzərə alaraq 4 noyabrın 1919-ncu sənədən 4 fevralın 1920-nci sənəyədək hər sərnişin üçün gediş tarifəsi 2 rublə 20 qəpik qərar verildi. Mü-təəllimlərə [şagirdlərə] ümumi tarifədən 50 faiz güzəşt olunur məktəb şəhadət-namələrini pişnihad [təqdim] etmək şərtilə. Şəhər qulluğunda olan polis nəfərlərinə güzəşt olunmayacaq.

Şəhər Bələdiyyə İdarəsi

T-317

ELAN

Azərbaycan dəmiryollarında cari olan tarifələrin təbdili [dəyişdirilməsi] haqqında qanun

1 – Rusiya dövləti qanun və qərar-dadlar məcmuəsində 12 təşrinisani 1914-cü sənədə 308-ci nömrə 2869 və 2873-ncü maddələrlə elan edilən sürəti və sərnişin qatarları ilə göndərilən mallardan və həmçinin dəmiryollar ilə ge-

dən sərnişinlərdən alınan müvəqqəti hərbi vergi alınması bu qanunla təbdil edilir.

2 – 1, 2, 3 və 4-cü klas sərnişin və mal müşayiətçilərindən alınan və iyun 1917 sənəyə kimi cari olan əsl tarifələr 25 dəfə artırılır.

Qeyd: Şəhər həvalisində [ətrafında] olan miqdarı artırılır:

A) Bakı ilə Sabunçu arasında:

1-nci klas 6 manata kimi (cari olan 3 m. 20 q. əvəzinə)

2-nci klas 3 manata kimi (cari olan 1 m. 90 q. əvəzinə)

3-ncü klas 1 m. 50 q.-ə kimi (cari olan 1 m. 15 q. əvəzinə)

B) Bakı ilə Suraxanı arasında:

1-nci klas 8 manata kimi (cari olan 4 m. 35 q. əvəzinə)

2-nci klas 4 manata kimi (cari olan 2 m. 40 q. əvəzinə)

3-ncü klas 2 manata kimi (cari olan 1 m. 50 q. əvəzinə)

3 – Sərnişin sürəti qatarları ilə aparılan mallardan alınan tarifələr 1917 sənəsi iyun ayının 15-ə kimə cari olan tarifələr 40 dəfə artırılır.

2 və 3-cü maddəyə qeyd: Sərnişinlərdən sərnişin sürəti qatarla aparılan mal və baqaj tarifələrinin hesablarında 50 qəpiyədək olan qalqılar 50 qəpik və 50 qəpikdən 1 manatadək olanlar 1 manat hesabı ilə nəzərə alınıb hesab ediləcəkdir.

4 – Böyük və kiçik sürəti qatarlarla aparılan mallardan, ümumi və xüsusi alınan və iyun ayının 10-u 1917-nci sənəyə kimi cari olan tarifə 32 dəfə artırılır.

Bu tarifələr istisna olunur: odun aparmaq (31-nci qrup), palçıq torpaq

(38-nci qrup), daş, qayırmamış mədən daşları (41-nci qrup) narın və bərk duz (101-nci qr.), meşə malları, taxta və qeyriləri (27/55-nci qr.), kömür (112-nci qr.), tuklar [mineral gübrələr] (111). Bunlara indilikdə cari qiymətlər tətbiq edilir.

5 – Böyük və kiçik sürəti qatarlarla ağ neft və neft emalatı kimi aparılan mallardan alınan və 10 iyun 1917-nci sənəyə kimi cari olan tarifələr 24 dəfə artırılır.

Qeyd:

1) Bütün qatarlardan aparılan malların tarifələrinin artırılması və müvəqqəti hərbi verginin təbdili təşirini-əvvəl (oktyabr) 23-dən etibarən cari ediləcək və ancaq məhəlli münaqilata [yerli daşımalara] aid olacaqdır;

2) Bakı ilə Suraxanı arasında olan tarifə qiymətləri 29 təşirini-əvvəldən cari edilməkdədir.

6 – Sərnişin qiymətləri və bunların artırılmasına dair tarifələr əlahiddə elan ediləcəkdir.

115

**NEFT EMALATI APARMAQ ÜÇÜN
TİCARƏT, SƏNAYE VƏ ƏRZAQ
NƏZARƏTİ İLƏ ŞƏRAİT ƏQD ETMİŞ
OLAN ƏŞXASIN NƏZƏRİ-DİQQƏTİNƏ**

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarətinin elanı mövcubincə [əsasında] müahidə əqd etmiş [müqavilə imzalamış] olan əşxasdan bir dəstə bu işdə maraqlı olanları Borsa altında 1 nömrəli evdə Qorçakovski cad-dəsində Ev Sahibləri İttifaqının mənzilində həmin təşirini-saninin 5-də saat 5-də olacaq ictimaya [yiğıncağa] dəvət edir.

Müzakirə ediləcək məsələlər:

Nəzarət tərəfindən tələb edilən müa-

hidənamə təxiri və məktubən iltizamın təvizi [yazılı iltizamın verilməsi].

Bir dəstə aşxas müvəkkili

14012

DIŞ MÜALİCƏXANASI

D. İ. ZEYLİDZON

Xüsusi qızıl və platina işləri. Kötük və körpülər və farforlar. Dişlərin ağrısız çəkilməsi. Qəbul olunur məhzen növ-bətə yazılmaqla səhərlər asistenti Ayna xanım Mahmudbəyova saat 9-dan 2-yədək, aşxamlar saat 5-dən 7-yədək. Ünvan: Malakanski küçə, ev nömrə 1. Telefon nömrə 19-55.

11442

**QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]**

Posta və Teleqraf Nəzarətində

Əmrnamə nömrə 110

Təşirini-əvvəl 30, sənə 1919

1- Beloqorod [Ağ şəhər] 6-cı sinif posta-teleqraf bürosu müdiri Məhəmməd-hüseyn Şəfiyev Bibiheybət 5-ci sinif posta-teleqraf bürosunda müdir məmuriyyətinə;

2- Gəncə posta-teleqraf bürosu 4-cü dərəcə məmuru Əsədulla Babayev Beloqorod 6-cı sinif posta-teleqraf bürosunda müdir məmuriyyətinə, hər ikisi həmin il təşirini-sani 1-indən təyin olunurlar.

Posta və Teleqraf naziri:

Camo Hacinski

Dəftərxana baş müdiri:

Blajevski

Əmrnamə nömrə 111

Təşirini-əvvəl 31, sənə 1919

1- Biləsuvar 6-cı sinif posta-teleqraf bürosu müdiri Pyotr Vasilyev Yevlax 3-cü sinif posta və teleqraf bürosunda 4 dərəcə məmurluğuna;

2- Qaradonlu posta-teleqraf şöbə müdiri Henrix Baranovski Biləsuvar posta-teleqraf bürosunda müdirliyə, hər ikisi həmin il təşirini-sani 1-dən təyin olunurlar.

Posta və Teleqraf naziri:

Camo Hacinski.

Dəftərxana baş müdiri:

Blajevski.

**İTTİFAQI-MÜSƏNNA
[İKİLİ İTTİFAQ]**

Cahan müharibəsinin cahanşümul hakim və amili olaraq bütün dövlətlərin müvazinəsini [tarazlığını; balansını] pozan və dörd il ehram (piramid) kimi şərq və qərb, şimal və cənubda dost və düşmənlərinə əl uzadan Almaniyə – bir həzimet və inhilaldan [məğlubiyyət və çöküşdən] sonra Versal Konfransının qalib və müzəffərləri hüzurunda məğlublara yaxışacaq bir təhəmmüli-nikbinanə ilə [nikbin bir dözümlə] həyatı-cahangiranəsinin [imperialistliyinin] kəffarətlərini [günahlarının hesabını, əvəzini] verdi, sülhü imzaladı.

İmzaladı, amma səhneyi-siyasətə bir daha çıxmaq üzrə daxilən də hazırlandı. Şərq məsələsi və panrus təhlükəsinə qarşı qüvvətinin böyük qismini istemal edən [sərf edən, işlədən] Almaniyə, yenə

Rusiyanın müqəddəratına görə müqəddəratı-siyasiyyəsini inşa etmək istədi.

İki məğlub dövlət, iki inhilal etmiş imperiya üçün ikili ittifaq – ittifaqi-müsənnəna zərurəti vardı. İştə, bundandır ki, mürtəcə “Rusiya” generalları ilə məqhur [məğlub, qəhr olmuş] Almaniya, yek-digərlərinə [bir-birlərinə] yaxınlaşdı. Bu yaxınlaşmağı [Rüdiger] fon der Qoltsun təbrik teleqrafı, Baltik dənizindəki son hadisələr, Xariciyyə naziri [Herman] Müllərin nitqi təqib və isbat etdi.

Rusiya müqəddəratına əl uzadan Etilaf [Antanta] dövlətləri, Rusiya daxilindəki Vətəndaş müharibəsinə və Denikinin müddəasına qarşı əməliyyatda [praktiki olaraq] heç bir təsir edəmməmişdi.

Çünki Rusiyada gərək Vətəndaş müharibəsi və gərək Denikin çıxışı həqiqi Rusiya camaatından və sabiq Rusiyada elani-istiqlal etmiş millətlərdən doğmuş bir şey deyildi.

Etilaf dövlətləri üçün siyasətdə müqəddərat [lazımlı] məsələlər ədd [hesab] edilən bu hadisat və əhvəla qarşı, hər halda, müsbət bir istiqamət tapmaq lüzumu vardı. Bu müsbət istiqamət isə sabiq Rusiyada elani-istiqlal etmiş millətlərlə hesablaşmaq zərurəti idi ki, böylə də oldu.

“Rusiya” məsələsi Etilaf dövlətləri və bilxassə İngiltərə üçün böyük bir Şərq məsələsi idi. İngiltərə Rusiya məsələsinə müdaxilə edərkən, məqsədi Şərq məsələsindəki mənafeini təmin etməkdən ibarət olduğu üçün, bittəb [təbii olaraq] istədi ki, mümkün mərtəbə böylə bir təmini-mənafeyə məzhər [nail] ola bilsin.

İran ilə İngiltərə arasında İngiltərə üçün pək müsaid şərait ilə əqd edilən

müahidə [imzalanmış saziş], şübhəsiz ki, “Rusiya”sız daha da müvəffəqiyyət bəxş idi.

Digər tərəfdən, İngiltərə siyasəti sabiq Rusiyada elani-istiqlal etmiş millətlərə müzahirət [yardım] etdikcə, məfruz [fərz edilən] Rusiya kimi böyük bir siyasi qüvvətin bir çox zaman davam etmiş rəqəbətindən azad qalmış olacaqdı.

İştə, Etilaf dövlətləri və xüsusilə İngiltərə üçün böylə bir üfq-siyasi [siyasət üfuku] mövcud bulunduqca, Rusiyanı yenidən inşa etmək istəyən Rusiyadakı cərəyanlar üçün daha da əlverişli bir müttəfiq bulmaq lüzumu meydana çıxırdı.

Almaniya Xariciyyə naziri Müllərin nitqi doğrudan-doğruya ikili ittifaqın qüvvədən feilə gəlməsini [gerçəkləşməsini] ifadə etməyirsə də, Etilaf dövlətlərinin Rusiya ümuruna [işlərinə] müdaxilə etməsini protesto edərək danışması, böylə bir ittifaqın ərafəsi demək icab edir [lazım gəlir].

Etilaf dövlətləri üçün bu ittifaq təhlükəli bir şey ədd ediləmməz. Çünki buna müqabil Etilaf dövlətləri mühit və sahəni hazırlamışdır.

Fəqət təhlükə az-çox Rusiyada elani-istiqlal etmiş olan millətlərə doğrudur. Almaniya-Rusiya ittifaqı hər şeydən əvvəl sabiq Rusiyanı diriltmək olacağına görə, Rusiyadakı millətlər üçün böyük qüvvətlərlə hesablaşmaq məcburiyyəti çıxır.

Sabiq Rusiyadakı müstəqil millətlər üçün artıq təbiət və əhvəli-ümumiyyə bir zərurəti əmr edir ki, o da bütün bu millətlərin ittifaq etmələridir:

İstiqlal uğrunda hər təhlükə ümumi

bir təhlükə olduğu üçün, müttəfiq və mütəhhid [birgə, birləşmiş] bir qüvvətlə müqabilə etmək lazım gəlir.

Xarici siyasətimiz və mənafeyi-aliyyəmin hal-hazırda tələb etdiyi bir şey – iştə bu ittifaqi-müsənnəna qarşı bütün “Rusiya”dakı müstəqil millətlərin elani-ittihad etmələrinə doğru xətvəndaz olmasıdır [addım atmasıdır].

Digər tərəfdən, Etilaf dövlətləri dəxi sabiq Rusiyada elani-istiqlal etmiş millətlərin müqəddəratına daha da müsbət və müsmir [səmərəli] bir surətdə təmas etmələri üçün bu ittifaqi-müsənnəna da böyük bir amil və vəsilə [vasitə] ola bilər.

Ə[hməd] H[əmdi Qaraağazadə]

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(Azərbaycan simsiz mövqifi tərəfindən alınmışdır)

2 təşrinisani

(Bolşevik xəbərləri)

Hərbi əməliyyat

Fin körfəzi səvahlili [sahilləri] dairəsində Peterqofdan cənuba Krasnoye Selo ətrafında şiddətli vuruşmalar davam edir. Ropşa altında tərəfimizdən Fabriçnaya işğal edilmişdir.

Qatçina cəbhəsində vuruşmalar davam edir. Tərəfimizdən 65 əsir, 5 mitralyoz və qeyri hərbi qənimətlər alınmışdır.

Luj[sk] dairəsində Luqanın şimal-şərqi ilə qərb tərəfində bizim qəhrəman

Qırmızı qoşunlarımız müzəffəriyyətlə yürüş edərək əsir, silah, avtomobil, araba və başqa ləvazim və mühimməti-hərbiyyə almaqdadır. Luqa tərəfimizdən işğal edildikdə 220 əsir, 18 mitralyoz, arabalar və qeyri qənaim [qənimətlər] alınmışdır.

Qdov dairəsində bizim qoşunlarımız müvəffəqiyyətli surətdə irəli yürüş edərək Jelça nəhri üstə çıxmaqdadırlar.

Dokim dairəsində Berezin nəhri üzərində yüzdən yuxarı əsir, beş mitralyoz, bir çox silah və başqa qənimətlər alınmışdır. Bizim hissələrimiz Berezin nəhrini keçib yürüşlərində davamla bir çox əsir və qənimət almışdır.

Novoqrad-Volinski dairəsində - Novoqrad -Volinskdan 20-30 fərsəx ətrafında olan bir neçə kəndlərdən düşmən tərəfimizdən çıxarılmışdır.

Kiyev və Çerniqov dairələrində təbəddülsizdir [dəyişiklik yoxdur].

Dmitrov cəbhəsində - Dmitrovun 25 fərsəx şimal-qərbində bizdən ötrü müvəffəqiyyətli vuruşmalar davam edir.

Kursk dairəsində - Kursk dəmiryolundan qərbə düşmən bizim yürüşümüə şiddətli müqavimət göstərməkdədir. Dəmiryolunun şərfində biz düşməni cənub tərəfə sıxışdırdıq.

Livni dairəsində - Bizim hissələrimiz Oryol-Yelsk dəmiryolunu düşməndən təmizləyərək Livniya yürüşlərində davam edirlər.

Kastornoye cəbhəsində - Kastornoye mövqifindən 30 fərsəx şimala olan kənd dairəsində bizim qoşunlarımız hərəkət edirlər.

Voronej dairəsində - Əhəmiyyətli təbəddülat [dəyişiklik] olmamışdır.

Borisoqlebsk dairəsində - Povorino-Yarijen hissəsində olan dəmiryoldan düşmən Xopyota tərəf ricət edir [geri çəkilir]. Bizim qoşunlara düşməni ciddi təqibdə bulunmaq əmri verilmişdir.

Ust-Medvid dairəsində - Bizim süvərəmiz Skorolenin 25 fərsəx şimalında düşmən müfrəzəsini [hərbi dəstəsini] məqhur [məhv] edib, yürüşlərində davamla Koşlika mövqifi [stansiyası] ətrafına malik olmuşdur. Vuruşmada bir çox qənimət alınmışdır. Qənimətlərin miqdarı məlum deyildir. Medvidiça nəhrinin hər iki tərəfi ilə yürüşümüzdə davam edirik. Tərəfimizdən Qlaznovsk mövqifi alınmışdır.

Tsarev dairəsində – Prişib yaxınlığında bizim üçün müvəffəqiyyətli olan ciddi vuruşmalar davam edir.

Çerniqov dairəsində – Tsaritsın-Çornı Yar üzərinə bizim hissələrimiz yürüşə keçmişdirlər. Yürüşümüz müvəffəqiyyətlə davam edir.

Ural dairəsində kəşfiyyat əməliyyatı.

Almaniya qəzetələrinin tələbi

Almaniya qəzetələri Almaniya hökumətindən, rus hərbi əsirləri arasında bolşevik təşviqatlarının əleyhinə tədabir ittixazını [tədbirlər görülməsini] tələb edirlər. Hərbi əsirlərə bu yaxında olacaq inqilabda iştirak üçün Almaniya qalmaları təklif edilir.

Sofiyada həyəcan

Nauen - Sofiyada Paris Sülh Müahidənaməsi [sazişi] əleyhinə etiraz olaraq böyük nümayişlər vaqə olmuşdur.

Məsai Konfransı

Nauen - Vilsonun xüsusi katibi təhti-

sədarətində [sədrliyi altında] 36 dövlət nümayəndələrinin iştirakı ilə Vaşinqton Məsai [Əmək] Konfransı güşad edilmişdir [açılmışdır].

Əmələ Konfransı

İndianapolda Amerika mədəniyyət əmələlərinin [mədən fəhlələrinin] konfransı tətil edilməsinə rəy vermişdir. Parisdə olan bütün Rusiya sərvətdarları firqələrinin nümayəndələri və Sosial-demokratlar Şura[sı] Rusiya əleyhinə mübarizədə bulunmaqdan ötrü bütün Rusiya demokrat firqələrinin birləşdirilməsi məqsədi ilə Rusiyaya getməyi Kramarja təklif etmişdir. Müttəfiqlər bu səfərə öz razılıqlarını vermişlərdir.

(Gürcü Teleqraf Acentəliyindən)

Mütarikə şəraitinin almanlar tərəfindən pozulması

Ali Şura mütarikə şəraitinin [atəşkəs şərtlərinin] almanlar tərəfindən dəfəatla [dəfələrlə] pozulmasına dair olan Foşun məruzəsilə iştigal etməkdədir [məşğul olmaqdadır]. Almaniya hökumətinə verdiyi iltizamnamələri bildirən bir notanın göndərilməsi qərara alınmışdır.

Baltik səvahlindən qoşunların təxliyəsi haqqında

Baltik səvahlindən [sahillərindən] qoşunların təxliyəsi sürətlə irəliləmədiyi üçün Almaniya hökuməti təşrinə-saninin [noyabrın] 11-nə qədər Almaniya sərhədini keçməmiş olan bütün əsgərlərin fərari hesab edildiyi haqqında bir hökm vermişdir. Bunlar Almaniya vətəndaşlığından fayda almaq hüququndan məhrum ediləcəkdirlər.

Dansiq baş komissarı

Ali Şura Ser Recinald Taueri azad Dansiq şəhəri Baş komissarlığına təsdiq etmişdir. Recinald Almaniyada təhsil etmiş olduğu üçün almanca gözəl surətdə təkəllüm etdiyi [danışdığı] kimi, 4 avqust 1911 sənəsindən etibarən Buenos-Ayresdə səfir olmuşdur.

Lianozovun Finlandiya ilə müzakirəti

Şimal-Qərb Rusiya hökuməti rəisi [Stepan] Lianozov Finlandiya firqələrinə bəzisinin başçıları ilə Finlandiyanın Şura Rusiyanın əleyhinə müharibədə iştirak etmək üçün müzakirətdə bulunmağa Helsinqfors [Helsinkiyə] varid olmuşdur [getmişdir].

(İtaliya heyətinin radio xəbərləri)

Trablis və Kirenaika

Roma - Qəzetələr Trablisə, tərzidarəsi haqqında rəsmi olaraq geniş hüquq və ixtiyarat verildiyini xəbər verirlər. Böylə hüquq Kirenaika tərəflərinə də intişar ediləcəkdir [yayılaçaqdır]. Bu xüsusda olan dekret kral tərəfindən imza edilmişdir.

Fiume

“Royter” acentəsi əldə etmiş olduğu məlumata istinadən xəbər verir ki, Cəmahiri-Müttəfiqə [Birləşmiş Ştatlar] Tittoninin Fiume haqqında axırıncı təklifini naməqbul hesab edir. Bununla bərabər, etilaf [razılıq] hasil olacağına ümidvardır. Fransa və İngiltərə dövlətləri vəziyyətin yaxşılaşmasına səy etməkdədirlər. Zira vəziyyət get-gedə böhranlaşmaqdadır.

Şimali Rusiyada

Paris - Arxangelskdən verilən xəbərlərə nəzərən, Müttəfiq qoşunları oradan getdikdən sonra rus ordusu yürüşə başlamış və Qırmızı qoşunları Oneqadan çıxarmış və sabiqdə itirmiş olduqları istehkamı yenidən əllərinə keçirmişlərdir. Qırmızılardan 6000 əsir, top və bir çox ləvazimi-hərbiyyə [hərbi ləvazimat] alınmışdır.

QƏZETƏLƏRDƏN

Petroqrada altında

Moskva, 31 təşrinə-əvvəl [oktyabr]

Trotski orduya verdiyi əmrnamədə yazır:

“N ordusu vəzifəsinin birinci hissəsi ifa edilmişdir. Düşmən Petroqraddan tərd edilmişdir – düşmən Petroqraddan tərd olunmuşdur [qovulmuşdur]. Fığara qırmızı paytaxtı təhlükə xaricindədir. Həpsi – ordu komandanından ən cavan qırmızı orduçuya kimi kəndi vəzifələrini ifa etdilər və sosialist vətəninin məmnuniyyətinə məzhər [nail] oldular. Şimdi böylə müvəffəqiyyətlə vəzifənin ikinci hissəsini ifa etmək qalır ki, o da – düşməni büsbütün məhv etmədən ibarətdir.

Bunun üçün də yol birdir – düşməne nəfəs almaq üçün imkan verməmək. Onu təqib edərək bütün tələf oluncaya qədər vurmaq. Yudeniq ordusunun əhvalı ümitsizdir. Bizim təxir etməmiş ona müvəqqəti nicat verə bilər. Binaənileyh [ona görə], N ordusunun vəzifəsi budur ki, yarım münhəzim əşqiyanı [yarı-məğlub quldurları] təqib etmək üçün bütün qüvvəsini toplasın və hücumla başlayaraq

düşməni tərd etsin və yenə sonra təqib etsin. Hər fəvri edilən [itirilən] hər saat irəlində yeni ağır fədakarlıqları tövli edə [meydana gətirə] bilər. Binaənileyh, bir dəqiqə də olsa, vaxt itirmək zamanı deyildir.

Qırmızı orduçular, komandanlar və komissarlar, Şura hökuməti sizdən əzmkarlıq bəkləyir.”

Murmandan ingilislərin gətməsinə dair

İngiltərə Hərbiyyə Nəzarəti atidəki elamnaməni [aşağıdakı bildirişi] nəşr etmişdir:

“Son üç həftə zərfində hökumətin Şimali Rusiya siyasətinə dair mətbuatda, nəhayət müxtəlifüştəkil [son dərəcə müxtəlif məzmunlu] xəbərlər nümayən olmuşdur [meydana çıxmışdır]. 29 həziranda [iyunda] Hərbiyyə nazirinin Avamlar Kameronunda bəyan etdiyi Şimali Rusiya siyasəti prinsipləri mövqeyi-tətbiqə vəz edilir [həyata keçirilir]. General lord Roulinson Arxangelskdən Murmanadək bütün dairənin İngiltərə əsakiri [qoşunları] baş komandanlığına təyin edilmişdi. Təxliyə üsullarını tərtib etmək üçün mümaileyhə [adı çəkilən şəxsə] qeyri-məhdud ixtiyarat əta qılınmışdır. O, öhdəsinə tərk edilən vəzaifi [vəzifələri] ifa etməyəcəyi ehtimal etmək üçün heç bir əsas yoxdur. Lakin qoşunu nəql etməklə mərbut [bağlı] olan böyük müşküləti da unutmamalıdır. Rus milli qoşunlarının miqdarı o dairədə İngiltərə qoşunlarından ziyadədir. Düşmənin qüvvəsi isə təxminən rus və İngiltərə qoşunlarının ikisi ilə birlikdə bərabərdir. Bizim çəkilməmizin gərək əhaliyə və gərəkə yalnız

müharibə etməyə məcbur olan rus qoşunlarına icrayi-təsir edəcəyi yəqindir [şübhəsizdir]. Lazımdır ki, bizim qoşunların gətməsi, nə qədər mümkün isə rus qitətinə [hərbi hissələrinə] az təsir etsin. Hökumət bəyan edir ki, o, iki yol arasında qalmışdır. Ya gərək camaata məlumat vermək xatiri üçün ingilis əsakiri həyatı üçün fəzlə bir təhlükə icad etsin və yaxud nə qədər ki müharibə əməliyyatı icra edilir, bu məsələ bərəsində heç bir siyasi bəyanat verilməsin. O şərtlə ki, işbu əməliyyat hesabətını əməliyyat bitdiyi zaman Parlamana təqdim etmək üçün ərkani-hərb hazırlıqlar yapsın. Petroqrada cəbhəsinə gəldikdə isə orada ingilis qoşunu yoxdur. Biz ancaq bəzi qisim əslinə vermişik və bundan əlavə, ingilis donanması Baltik iskalələrini bolşevik gəmiləri hücumundan mühafizət edir.”

Müttəfiqlərin Rusiya abluqası bərəsindəki notasına Almaniyanın cavabı

Berlin, 31 təşrini-əvvəl [oktyabr]

Almaniya hökuməti Müttəfiqlərin Rusiya abluqasına [blokadasına] aid olan notasına atidəki [aşağıdakı] cavabı vermişdir:

“Marşal Foşun notasına Almaniya hökuməti kamali-əhtiramla aşağıdakı cavabı verir:

Almaniya hökuməti dəfələrcə söz və işlə isbat etmişdir ki, o, bolşevizm intişarı [yayılməsi] ilə mədəniyyəti-ümumiyyəni və məmləkətlər həyatı-iqtisadiyyəsini təhdid edən təhlükələrdən bittamam [tamamilə] xəbərdardır. Almaniya hökuməti öz məmləkətində baş verən əhəmiyyətsiz kommunist hərəkətlərini mü-

vəffəqiyyətlə yatırdı. Onun övzası [vəziyyəti] kommunizm cərəyanının amillərini kəndisinə öyrətdi və təcrübəsi sayəsində hökumət özüne borc bilərəklə söyləyir ki, Rusiya bolşeviklərinə qarşı Düvəli-müttəfiqə [Müttəfiq dövlətlər] tərəfindən təklif edilən tədbirlər, nəzərdə tutulan mətluba müvasilət etmək [məqsədə çatmaq] üçün müvafiq bir təriq [yol] deyildir. Almaniya əhalisi son sənələr içində acı abluqanın nəticələrini, onun bütün vəhşət [və] dəhşətlərini görüb keçirmişlərdir. Həpsindən ziyadə fəlakətə məruz qalan çocuqlar, qoca qadınlar və müharibədə iştirak etməyən əlillər olmuşlardı. Müttəfiq dövlətlər həmçinin bilirlər ki, abluqa təfəssüx icad etdiyindən [pozulma, çürümə əmələ gətirdiyindən], anarşini iskat etmək [sakitləşdirmək] əvəzinə, onun daha da intişar və tövsi etməsinə [yayılməsi və genişlənməsi] xidmət etdi. Bu təcrübələrin Rusiyada təkərrür etməsindən ictinab etməlidir [təkrarlanmasından çəkinmək lazımdır]. Əlavə olaraq, qüvveyi-cəbriyyə [məcbureddici güc] tətbiqi Rusiyada irtica əslinə [silahı] kimi tələqqi edilir [qiymətləndirilir] ki, məlum olduğu üzrə o, demokratik ünsür üçün bolşevizmdən ziyadə müdhiş bir fəqərədir [hadisədir]. Bolşeviklərə qarşı mübarizədə bulunan demokratik qüvvələr şununla zəiflənilər. Zahirə görüldüyündən də ziyadə fəhlə sinfi içində kəndisinə yol açmış olan bolşevik əleyhdarlığı cərəyanları iqtisadi təcrid ilə deyil, ancaq atil qalmış iqtisadi həyatın iqamə ediləcəyi [ayağa qaldırılacağı] ümidi ilə təqviyə bula [güc tapma] bilər. Və ancaq Avropa sülhü üçün pək lazım olan

beynəlmiləl münasibətin bərpa edilməsi ilə Qərb demokratiyası Rusiya siyasi həyatının tədil edilməsinə [mötədilləşdirilməsinə, yaxşılaşdırılmasına] ümid edə bilər. Buna inzimam [əlavə] etməlidir ki, nəinki hüquqi-beynəlmiləl baş prinsiplərinə tövfiqən [uyğun olaraq] və hətta irəlində təşəkkül edəcək Cəmiyyəti-Əqvam Məşrutəsinə [Nizamnaməsinə] tətbiqən də iqtisadi abluqa ehtimalına məhəl buraxmamalıdır [yer verilməməlidir].

Binaənileyh [ona görə], Almaniya hökuməti şu rəydedir ki, kəndiləri tərəfindən müdafiə edilən Rusiya daxili işlərinə müdaxilə etməmək [prinsipi], adılanə olduğundan başqa, məqsədə də uyğundur. Müttəfiq hökumətlərin projesi ilə yapılacak əməliyyatda Almaniyanın iştirak etməsi işbu şərait daxilində heç bir siyasi və iqtisadi əhəmiyyəti haiz olmasa [daşmasa] gərəkdir. Zira Rusiya dənizdən düvəli-müttəfiqə tərəfindən abluqa edilmiş və daxilə isə... (burada teleqraf anlaşılmayı) Rusiya hüdudunu müəyyən edir. Hansılar ki, sülh müahidənaməsi [sazişi] imzalandıqdan sonra bu surətlə qalmayacaqdır.”

Baltik səvəhilində

“Tayms” qəzetəsinin Helsingforsda olan xüsusi müxabiri xəbər verir ki, Estlanda [Estoniya] hökuməti qərara almışdır ki, Şura hökuməti ilə sülh müzakirətinə başlasın. Müşavirə təşrini-əvvəl [oktyabrın] 25-nə təyin edilmişdir. Finlanda bu xüsusda bir qəti qərara gəlməmişdir. Bu məsələyə 15 təşrini-əvvəldə Reyxstaqda (Məclisi-Məbusan) baxılacaqdır.

Cəmiyyəti-Əqvam nə vaxt toplanacaqdır?

Klemanso, Lloyd Corca yazmış olduğu məktubunda təkid edir ki, Cəmiyyəti-Əqvamın birinci cələsəsi [iclası] Vilson sədarəti altında Vaşinqtonda açılmaq üçün təşri-şaninin əvəlinə [noyabrın əvvəllərinə] təyin edilsin.

TÜRKİYƏDƏ

Türkiyədə milli hərəkat

İstanbulda “Türk dünyası” qəzetəsinə alınan məlumat nəzərə alınaraq Çivriildən 12 eylül tarixində yunan qüvvəyi-işğaliyyəsinə qarşı müdafiədə bulunmaq üzrə Aydın həvalisində [ətrafında] təşəkkül edən türk qüvvəyi-milliyəsinin [milli qüvvələrinin] fəaliyyətə başladığı gündən bəri, Anadolu daxilində bulunan qeyri-müslümlərin [müsəlman olmayanların] is-lamlar tərəfindən qətlə uğradığı, qeyri-müslümləri yağma və qarət etdiklərinə dair ötdə-bəridə bir taqım əracifin işə edilə gəlməkdə [yalan şayiələrin yayılmaqda] olduğunu kamali-təəssüf və təəssürlə xəbər alırıq.

Sənəldən bəri Çivriildə ixtiyari-iqamət etmiş və ötdən bəri sırf türk və müsəlmanlarla vətən-qardaşlar sifətini bütün mənası ilə müəddiq olacaq [təsdiqləyəcək] bir surətdə keçmiş olan Çivriildə mütəməkkin [yaşayan; məkan tutan] biz qeyri-müslümlər, Hərbi-ümidən əqdəm [qabaq] və sonra gərək hökuməti-məhəlliyyənin [yerli hökumətin], gərək yerli və yabançı islam vətəndaşlarımızın heç bir zülmünə, heç bir təərrüzünə [təcavüzünə] məruz qalmadı-

ğımız kimi, hal-hazırda yapılan təşkilatda dəxi heç bir zərər görmədiyimizi və bu təşkilatın başında bulunan möhtərəm zəvat [şəxslər] sayəsində irimiz, malımız, canımız məhfuz olduğu [qorunduğu] kimi, kəmakən [keçmişdə olduğu kimi] islam vətəndaşlarımızla alış-verişimizdə, ticarətimizdə sərbəst bulunmuş olduğumuzdan, badiyi-təəssür və təəssüfümüz olan [mütəəssir olmağımıza və təəssüfümüzə səbəb olan] işbu əracifin təkzibini vəzifeyi-insaniyyədən [insanlığ vəzifəsi] bilərək işbu təkzibnaməmizin ənzari-ümumiyyəyə istirhamıyla [xalqın diqqətinə hörmətlə təqdim edilməsiylə], təyidi-ehtiram [ehtiramımızı təsdiq] eyləriz, əfəndim.

Türkiyədə üç mühüm teleqraf

İstanbulda müntəşir “Türk dünyası” qəzetəsində Daxiliyyə Nəzarətinə Mustafa Kamal paşadan üç mühüm teleqraf gəlmişdir.

Azərbaycan haqqında

İstanbulda müntəşir [nəşr edilən] “Türk dünyası” qəzetəsi Batumdan aldığı xüsusi məktubda Azərbaycana hakim olan əfkar və təmayülati-siyasiyyəni [siyasi fikir və təmayülləri] izah etmək məqsədilə nəşr etdiyi bir məqalədə əzcümlə deyir ki:

Rusiya inqilabından sonra müqəddəratını kəndi əlinə almış olan kiçik millətlərin ən mötədili, ən asayiş sevəni Azərbaycandır. Azərbaycan işin ibtidasından [başlanğıcından] bəri inqilaba zidd olmaqla bərabər, yaxıcı-yıxıcı ünsürlərlə də uyuşmadı. Biləks [əksinə], uzun zamanlar bu kütlə ilə mübarizədə bu-

lundu, bolşevizmi vətənimizdən tərd etdi [qovdu]. Bundan Azərbaycanın mür-təcə olduğu anlaşılmaqda. Zira eyni zamanda əski üsul-idarə tərəfdarları da Azərbaycandan tərd edildi. Xülasə, Azərbaycan nə Milyukov, Denikin kimi əski istibdad nəğməsinə çalanlara mail oldu, nə də yaxma-yıxma üsulunu təqib edən Leninə və onun çətələrinə. Azərbaycanlılar başqalarının hüququna təcavüz etməzlər. Kəndi haqlarını həm sağa, həm sola qarşı müdafiə edərlər. Kimsənin haqqını qəsb etməzlər. Fəqət kəndi mü-qəddəratlarını da kimsəyə təslim etməzlər. Azərbaycan başını verər, istiqlalından vaz keçməz.

Azəri türklərinin Türkiyəyə məhəbbəti

“El” qəzetəsinin Batum müxəbirinin bir məktubundan bir qaç fəqərəni [hissəni] aşağıya nəql edirik. Bunlar, azəri qardaşlarımızın Osmanlı türklərinə qarşı bəslədikləri məhəbbət və şükran hisslərinə pək gözəl tərcüman olmaqdadır.

Anadolu silsileyi-cibalını [dağ silsilələrini] aşı-aşa və qarşı[sı]na çıxan millətləri bərtərəf edə-edə [aradan qaldıraraq] Qafqaziyaya, Qafqaziyadakı türk qardaşlarının imdadına qoşmuş idi. Analarını, rəfiqələrini, məsum yavrucaqlarını arxalarında kəndi hallarına buraxaraq, Qafqaziyada məhv [və] nabud [yox, puç] olmağa məhkum qardaşlarını qurtarmağa gəlmişlərdi.

İngiltərə müahidəni təsdiq etdi

İstanbulda müntəşir “Türk dünyası” qəzetəsi Londradan aldığı 9 eylül [sent-yabr] tarixli teleqrafda Almaniya ilə əqd edilən müsəlihənamə [imzalanan sülh sa-

zişi], nəhayət, iradəyi-krali [kralın iradəsi] ilə təsdiq olundu. Bu surətlə İngiltərə Versay müsəlihəsinin qəbuluna mütəəlliq [aid] bilümmü müamili-tərəsmiyyəni ifa edən [bütün rəsmi addımları atan] dövlətlərin birinciliyini almış olur.

İtaliyada müahidələrin təsdiqi

Parisdən 10 eylülə vürud edən [gələn] teleqrafda:

Romadan vürud edən bir xəbər, Versay və Sen-Jermen müahidələrinin əvvəlki gün iradəyi-krali ilə təsdiq edildiyi təyid etməkdədir [təsdiqlənməkdədir].

İSTANBUL MƏKTUBU

Fövqdə [yuxarıda] yazılmış sərlovhə altında Bakıda nəşr olunan “Qolos Rosii” qəzetəsi atidəki [aşağıdakı] məlumatı dərc edib də Türkiyə əhvalını böylə təsvir edir:

Bu yayın əvaxirindən [axırlarından] etibarən Müttəfiqlərin Türkiyəyə aid siyasətlərində və həmçinin mütəəddid [çoxsaylı] qəzetələrin istiqamətində təbəddülat [dəyişiklik] müşahidə edilməkdədir. Həpsindən açıq olaraq fransızlar təzi-üsullarını dəyişmiş və birdən-birə kəndilərini (Birinci Fransisk zamanından bəri) türklərin həqiqi dostları olduqlarını elan edərək, Türkiyə mürəxxəslərinin [səlahiyyətli nümayəndələrinin] Sülh Konfransına buraxılmasına müzahirət [dəstək] göstərmişlərdir.

İngilislər isə qayət incə bir siyasət yürüdürlər.

Hərgah Türkiyə mandat məsələsində İngiltərəyə təmayül etmiş olarsa, onlar

hətta milli cərəyana da müzahirət etməyə hazırdırlar. Bu yolda Maltada məhbus edilən ittihadçılar arasında təbliğat yapılı və hərəkətin kəndisi, məlum şərait üzrə ingilislər içində hüsn-təvəccöh görməyə qabildir. İtalyanlar müəyyən bir təriq [yol, üsul] ilə yunanlara qarşı türkləri müdafiə edərək yunan işğal qitəti [hərbi hissələri] ilə mübarizə edənləri gizli olaraq cihazlandırır [təchiz edir].

Türkiyə hökuməti Müttəfiqlər tərəfindən görülən bu təbəddülatdan istifadə etmişdir. Bir neçə vaxt o pək müvəffəqiyyətlə manevra yaparaq, Fransa ilə İngiltərə, İtaliya ilə Yunanıstan mənafeyinin təxalüfünü [bir-birinə zidd olmasını] qeyd və təqviyə etmək [gücləndirmək] üçün çalışmışdır.

Məmafih [bununla belə], o da qeyd edilməlidir ki, Türkiyənin ictimai dairələri və bilxassə xalq kütləsi, Müttəfiqlərin Türkiyəyə səmimi hüsn-təvəccöh bəsləmələrinə inanmaq istəməyirlər.

Qaliblərə qarşı ümumi bir nifrət duyğusu nəzərə çarpır. Xüsusən şu nifrətin ingilislərə və daha ziyadəsi ilə fransızlara qarşı hiss edildiyi bütün çıpaqlığı ilə gözə atılır. İtalyanlar ilə münasibət gözəldir. Buna da səbəb italyanların yunanlarla ixtilafı və Aydın vilayətində türklərə qəti və həqiqi müavinətdə bulunmaları olsa gərəkdir.

Rusiyaya və ruslara olan münasibət isə bambaşqadır, yəni pək xeyirxahanədir. Bu hüsn-əlaqə hər dairədə və xüsusən xalq içində görünür.

Müstəsna olan yalnız rəsmi dairələrdir ki, onlar şimdiki də əski xətti-hərəkəti, Brest-Litovsk müahidənaməsini [sazişini], Ukrayna, Gürcüstan istiqlalını və həmçinin Ümumrusiya höku-

məti kimi Şura hökumətini iltizam edirlər. Onların nöqtəyi-nəzərinə, əski Rusiya ilə Türkiyə müharibə bir vəziyyətdədir və binaənileyh [ona görə], Babi-ali ilə rus (bolşevik əleyhdarı) nümayəndələri arasında rəsmi münasibət qeyri-mümkündür.

Biləks [əksinə], türk camaatı isə Rusiyaya hüsn-təvəccöh bəsləyir. O da məhz ona görədir ki, Rusiya Osmanlı dövlətinin təqsimində [bölüşdürülməsində] iştirak etməyir. Bir çox türklər anlayırlar ki, onların dövləti müavinəti-xaricəsiz [xaricdən kömək olmadan] yaşayammaz, ehyə [dirilmiş] və bərpa edilmiş Rusiya isə Qərbdən üz verən təzyiqə müqabil olaraq Türkiyə üçün xeyirli ola bilər.

Bu fikir çox vaxt “Məğlublar İttifaqı” (Rusiya və Türkiyə) məfkurəsinə münqəlib olur [çevrilir], ancaq o şərtlə ki, Rusiya İstanbulu təməllük etmədən [ələ keçirməkdən, sahiblənməkdən] və bilais-tisna [istisnasız] xristianları müdafiədən imtina etsin.

Digər tərəfdən Boğazlar məsələsi də Rusiya üçün xeyirli və müsaid [əlverişli] bir tərzdə həll edilə bilər.

ƏFQANISTANDA

Sülh müahidənaməsi

İstanbul qəzetələrində, bu yaxınlarda İngiltərə ilə Əfqanıstan arasında əqd edilən sülh müahidənaməsinin [imzalanmış sülh sazişinin] məzmunu dərc edilmişdir.

Müahidənaməyə görə, bundan sonra Hindustandan Əfqanıstana silah keçirilməsinə xitam verilir.

İngiltərə hökuməti hər iki dövlət miyanında [arasında] əqd edilmiş müahidənamə mövcubincə [sazişə əsasən] sabiq əfqan əmirləri almaqda olan məbləğlərin verilməsini bundan sonra qət edir [kəsir]. Bütün mübahisəli məsələləri sülh təriqi [yolu] ilə həll etməkdən ötrü İngiltərəyə xüsusi bir Əfqanıstan mürəxəsləri [səlahiyyətli nümayəndələri] göndəriləcək və bu göndərilən mürəxxəslər hər iki dövlət arasında dostanə münasibətin bərqərar edilməsinə çalışacaqdır.

Əfqanıstan hökuməti Hindustan ilə Əfqanıstan sərhədini – axırıncı davadan əqdəm [qabaq] olan sərhədi qəbul edir və bunu hər iki hökumət axırıncı vaxta qədər riayə və mühafizə edəcəkdir.

Əfqan hökuməti xüsusi komissiya təvəssütü [vasitəsi] ilə Xeybər keçidindən qərbə olan torpaq məsələsinin təyin və bərqərar edilməsinə İngiltərəyə ixtiyar verir və bu işlə iştigal edən [məşğul olan] komissiyaya öz tərəfindən müzahirətdə bulunacaqdır [kömək göstərəcəkdir].

Məzkur [deyilən] komissiya işləri nəticəsində müəyyən edilmiş olan sərhəd xəttini Əfqanıstan üçün öz sərhədi hesab və bilatərəddüd [tərəddüdsüz] qəbul edəcəkdir. Sərhəd xəttini təyin edincəyə qədər İngiltərə qoşunları indiki istehkamat və vəziyyətlərini mühafizə edəcəklərdir.

İRANLILAR İLƏ RƏFTAR

Tehrandə nəşr olunan rəsmi “İran” qəzetəsinin çoxdan bəri Azərbaycan hökuməti haqqında bəzi əsassız və heç bir istinadı olmayan şayiə qəbilindən bir

çox uydurma xəbərlər yazmaqda və bununla iki qonşu hökumətin arasında küdurət salmaqla bərabər, iki qardaş milləti yekdigərinə [bir-birinə] rəqib göstərməyə çalışan bu qəzetə son nömrələrinin birisində guya Lənkərandan aldığı atidəki [aşağıdakı] məzmununda bir xəbəri dərc edir:

“Lənkərandakı İran konsulundan zeyldəki [aşağıdakı] raport alınmışdır.

Teleqrafdan məlum olduğu vəch üzrə, üç ay zərfində mühasirə edilmiş Lənkəran şəhəri böyük və şiddətli müharibələrdən sonra Azərbaycan hökumətinin təsərrüfünə [nəzarətinə] keçdi və iki aydan ziyadədir ki, Azərbaycan hökuməti tərəfindən idarə edilir.

Dövləti-aliyyənin (İran dövlətinin) təbəələri ilə vəsfə gəlməyən bir surətdə pis rəftar edib, İran və iranlıların hüququnu zayə etməkdə müzayiqə göstərməyirlər [heç bir şeydən çəkinmirlər].

Əvvəla, Lənkərandə və Muğanda Azərbaycan hökuməti tərəfindən elan olunmuşdur ki, beş ildən bəri bu yerlərdə sükunət edən [yaşayan] və ya təvəllüd edən [doğulan] iranlılar hamısı Azərbaycan hökuməti təbəələri hesab olunurlar.

Saniyə [ikincisi], necə ki teleqrafda məlum edilmişdi, bu qəbil İran təbəələrini məcburən əsgərliyə alırlar.

Salisən [üçüncüsü], hər gün Bakıdan gələn ticarət və həml-nəql [yükdaşıma] gəmiləri Astaraya getmək üçün Lənkərandə dayandıqda, polis məmurlarından onlara daxil olub, iranlılara mütəəlliq [məxsus olan] bütün ticarət mallarını axtarıb və qızıl şeyləri zəbt edirlər və çox vaxt qənd, şəkər və qeyri bu qəbil şeyləri də zəbt edib, onların qaçaq olduğunu

məlum edirlər. Tacirlər hərçi [hər nə qədər] bu malların ticarət üçün Astaraya aparıldığını izhar edirlərsə də, etina olunmayı.

Başqa cəhətlərdə dəxi bəzilərinin İrana nisbət xəyalatı yaxşı deyildir. (?) Bu barədə neçə dəfə protesto olunub və Bakıdakı İran konsuluna lazımi məlumat təqdim edilmişsə də, lakin bu vaxta qədər heç bir cavab alınmamışdır. Axırda özüm naəlac qalıb Bakıya gedirəm ki, bu barədə lazımi binagüzarlıqda bulunayım [tədbirlər görüm; çıxış yolu tapım]. Nəticə-sini gələcəkdə arz edəram.”

İdarədən: Bu xəbər Lənkəran konsulu tərəfindən göndərilən rapora istina edildiyi göstərilirsə də, fəqət məzkur [deyilən] konsulun hökumətə göndərdiyi rəsmi raportda nədənsə imzası olmadığından, həman xəbər şübhəli olduğu, bir növ isbat edilmiş olur.

YETİM YURDLARINI TÜRKLƏŞDİRMƏK

Dünyada ən böyük fəsadçı və cina-yətkarların tərcümeyi-hallarını nəzərdən keçirmiş olsaq, bunların caniliyinə ümdə bir səbəb varsa, o da bir çoxunun uşaqlıqda başlı-başına qalıb, tərbiyəni pozan mühitlərdə böyümələrindən ibarətdir. Valideyni tərəfindən küçələrə atılmış uşaqların axırı – məhbəslərdə illərcə çürümək kimi ən fəna hallarla tamam olub gedir. Bu kimi müzirr və şərir [ziyankar və yaramaz] adamların hüzzuru [varlığı] ilə də ümum əhalinin asayışı xələldar olur. Xülasə, bir neçə valideynin səhlənkarlığı millət və dövlətə

bəzən böyük əngəllər törətmişdir ki, nəticəsi əsrlərcə acı səmələr göstərmişdir. Bunu nəzərə alaraq mədəni yevropalılar “yurd” və “ocaq” kimi şeylər təsis edib, sahibsiz qalmış və küçələrə atılan uşaqları ən nazikanə və müdəqqiqanə bir surətdə [həssaslıq və diqqətlə] tərbiyələndirirlər. Buralarda tərbiyə görmüş şəxslərin bir çoxu millətin sərkərdələri, əhli-seyf və sahibiqələmləri [qılınc və qələm sahibləri] olmuşlar. Hətta rusların qeyri-mənkühə əqdlərindən [nikahdan kənar əlaqələrindən] zühura [meydana] gəlmiş vətənpərəst və millətpərvərləri də həman yurdların tərbiyəsi sayəsində ad alıb şan qazanmışlardır.

Aləmşümul müharibənin ağır nəticələrindən biri də bir çox dudmanların [ailələrin, evlərin] xarabaya döndərilib uşaqları pərəstarsız [himayəsiz] qalmalarıdır. Şəhər və qəsəbələrə pənahlanmış qaçqınların sahibsiz qalmış uşaqları küçə və meydanlara atılmışdır. Bunlardan əlavə, pul qazanmaq məqsədilə də bir çox füqərə uşaqları caddələrə, məzbələlərə [küçələrə, zibilliklərə] atılıb, əxlaqı pozan hərəkətləri kəsb və dərk edirlər.

Qaçqınların təmini-məişəti Xeyriyyə Nəzarətinə həvalə edilmişdir. Lakin körpə qaçqınları bir qarın çörəklə doyurub, bununla Nəzarət vəzifəsini bitmiş hesab edirsə, böyük bir xətanın qarşısında bulunur, zira ruslar demişkən: “İnsanın güzəranı bir çörəklə olmaz.” Bu balaca səbilərin bugünkü təmini-məişəti ilə bərabər, sabahkı məişətini də nəzərə almalıdır ki, həm özləri gələcəkdə asudəliklə yaşasınlar, həm də millətin asayişini fəna təcavüzləri ilə xələldar etməsinlər. Yəni çörək və libasları ilə

bərabər, təlim və tərbiyələri də gərək dəröhdə edilsin [öhdəyə götürülsün].

Bu gün mədəni millətlər razı olmazlar ki, onların küçələrində it və pişik kimi heyvanlardan azğın və sərsəriləri minlərcə gəzsinlər. Biz nə üçün körpə vətəndaşlarımızın küçələrdə tərbiyəsiz və qaba bir surətdə böyümələrinə razı olaq? Halbuki əlimizdə öz hökumətimiz olduğu halda, bunun nə qədər müşkül bir iş də olsa, asanca öhdəsindən gələ bilərik.

Aramızda Maarif Nəzarəti yaşayarkən, yetimlərin tərbiyəsini Mərkəzi Ev Komitəsinə, yaxud sair bir idarəyə həvalə etməyin də mənası yoxdur. İstər yetimlər üçün olsun, istər sairləri üçün – hamının təlim və tərbiyəsinə aid məsələlərin cümləsi Maarif Nəzarətində gərək biriksin ki, müəyyən və məqbul bir üsul ilə də bu məsələlər idarə edilsin. Hər nəzarətin [nazirliyin], yaxud hər cəmiyyətin əlində özünə məxsus bir məktəbi olarsa, bu “maarif dərəbəyliyindən” də pozğunluq, ahəngsizlikdən başqa bir şey hüsula gəlməz.

Xülasə, şəhər və qəsəbələrə dolmuş xırda qaçqınları, əvvəla, tərbiyəsiz buraxmamalı, saniyəndə, bu işi yalnız Maarif Nəzarəti öhdəsinə almalıdır.

Böylə olarsa, bir çox yetim uşaqlarımız küçələrin sui-təsirindən [mənfi təsirindən] azad olarlar, həm də bunların gələcəkdə millət və vətənə xəta və zərərləri toxunmaz.

Söz yoxdur ki, bu yetimlər yurdunun milliləşməsi üçün Maarif Nəzarəti çalışar, türklük əsasını burada möhkəmləşdirər.

Bu məsələ yalnız müsəlman yetimlərinə aid xüsusi bir məsələ olmayıb, xristian yurdlarına da mədxəliyyəti [dəxli]

vardır. Zira dövlətin məsarifi [xərçisi] ilə və hökumətin himayəsi altında tərbiyələ-nərkən, xristian uşaqları da Azərbaycan hissiyyəti və mühitinə qapılmalıdırlar.

Təklifimiz o deyil ki, bu yurdlarda xristian uşaqlarını müsəlmanlaşdırınlar. Hər kəs öz dinində qalıb, ayini-məzhəbini icra etməyə məmləkətimizdə sərbəstdir.

Lakin Azərbaycan vətəndaşlıqları – hər kim olursa olsun – dövlət lisanını, yəni türkcəmizi öyrənməli və bilməlidir. Onun üçündür ki, Maarif Nəzarətinin binagüzarlığı [sərəncamı] ilə türkcəni bilməyən saçlı-saqqallı məmurlar üçün axşam kursları açılmışdır. Madam ki, hökumət bu əlli-altmış yaşındakı məmurları xüsusi kurslarda oxutmağa məcbur olur, neyçün buna tufuliyətdən iqdam edilməsin [uşaqlıqdan başlanmasın]? Halbuki bunların təlimi əyyami-tufuliyətdə [uşaqlıq dövründə] daha asan vəchlə əncəmpəzir olunar [yoluna qoyular, həll edilir].

İştə, hökumətin diqqətini bu məsələyə cəlbə, təklif edirik:

1) Müsəlman və xristian uşaqları küçələrdən yurdlara, ocaqlara alınsın.

2) İndiki yurdların türkləşməsinə, milliləşməsinə Nəzarət [Nazirlik] tərəfindən diqqət edilsin ki, sonradan xüsusi kursların açılmasına ehtiyac görülməsin.

Fərhad Ağazadə

ÇÖRƏK

Ətraf məmləkətlərdə bahalıq davam edən kimi, cavan Azərbaycanda da şiddətlənməyə başladı. Hənuz noyabr

ayının ibtidalarıdır [əvvəlləridir]. Hələ dalda daha qışın ən iztirablı zamanları var ki, bunlarda çörəyin qiyməti necə olacağını heç kəs bilməyir. Şimdi çörəyin girvənkəsi 7 rublə 50 qəpiyə gedəndə, dekabr ayına kimi 15 rubləni keçəcəyinə heç şübhə yoxdur. Günü-gündən çörək, taxıl tərəqqi edir [qalxır]. Azərbaycan məmləkətindən taxıl qurtardımı, yoxsa çörəkçilər bahalandırırlar? Əgər taxıl qurtardısı, Ərzaq, Ticarət naziri bunun tədbirini [tədbirlərini] gözləməlidir. Yoxsa çörəkçilər bahalandırsa, bunun da önünü almaq lazımdır. Gündən-günə çörək tərəqqi edir. Qüvvəsi olan şəxs, təbii, alıb yeyəcək, olmayan ac qalacaq.

Bunun önünü almağa kim baxmalı, kimə deməli? Heç bir qanun yox. Bu gün çörək 6 rublə 50 qəpik, sabah 7 rublə və daha sonra 7 rublə 50 qəpikdir.

Bunu da bilməliyiz ki, vətənimizin nə qədər böyük təhlükəsi olsa, biri də çörəkdəndir. Çörək olmasa, məmləkətimizdə qəhətlik gedərsə, ümum [bütün] Azərbaycan fəhlələri işlərindən bیکar qalıb, bütün Azərbaycanın işləri yatacaqdır.

Fəqir-füqərə acından tələf olub gedəcəklər.

Bunun səbəbini də bilmək olmayır, çörəyin bu qəhətliyi nədən irəli gəlir? Bir taxılmı yoxdur? Əcəba, hər sənələrdən bu il çox bitmiş Salyan, Lənkəran, Muğan qəzalarının taxılı nəərəyə getdi və yaxud rüşvətə aparıldı. Lakin rüşvət alanlar, aya [görəsən], məmləkət içərisindəki əhəlinin halını nəzərə almayırlarmı?

Bu gün Azərbaycanın paytaxtı Bakı şəhərində çörəyin girvənkəsi 7 rublə 50 qəpik olanda, kənar şəhərlərdə qəhətlik davam etməkdədir. Şimdidən bu qəhət-

lik davam etsə, yeni taxılıımız çıxanacan biz davam edərmi? Xayı, etməz. Daha qışın şiddətli zamanında yollar qapadıldıqdan sonra ətraf köylərdə yaşayan əhəli həpsi acından tələf olacaqlar. Bu əhəlinin halına bir ağlayan yoxdur ki, bu ac, fəqir əhəli qışın ən iztirablı zamanında nələr yapacaq, nə yeyəcək?

Bunun önünü almaq lazımdır. Bunu kim nəzərə almalı? Sərhədlərdə və yaxud ixtiyarat başında duran hökumət məmurları və sonra Ticarət, Ərzaq naziri həzrətləri bunu nəzərdə tutmalıdır ki, əgər bunun önünü almasa, təbii, qış fəslində Azərbaycanda böyük qəhətliyə səbəb ola bilər.

Musazadə Qurban

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

Oktyabrın 27-də Xariciyyə Nəzarətinə Tiflisdən işbu məzmununda bir teleqram varid [daxil] olmuşdur:

“Azərbaycan Cümhuriyyətinin Xariciyyə naziri həzrətlərinə

İtaliya Xariciyyə naziri mənə teleqrafən xəbər vermişdir ki, Macarıstan hökuməti vətənlərinə qayıtmaq istəyən macarların qayıtmaqları məsələsini tən-zim üçün kəndi nümayəndəsini Zaqqaf-qaziyyəyə göndərmək istəyir – macarlar burada vaxtilə hərbi əsir sifətində saxlanmışdılar – və onların miqdarını xəbər almışdır.

Binaənileyh [ona görə], həzrətlərinizdən rica edirəm ki, bu xüsusda məlumat verəsiniz.

Səmimiyyətimin qəbulunu rica edirəm, əfəndim.

Qafqaziyadakı İtaliya hərbi heyəti müdiri Ərkani-hərb miralayı [Qərgah polkovniki] Qabba”

* * *

Qafqaziyadakı İtaliya hərbi heyəti nümayəndəliyinə kapitan-leytenant İnsom Enriko təyin edilmişdir. Nümayəndəlik Malakanski soyaq Məlikovun evində yerləşmişdir. Telefon nömrə 9-70.

* * *

Türuq və Məabir [Nəqliyyat və Rabitə] Nəzarəti Bakı Ticarət İskələri [Limanı] müdirinə müraciətlə, Su nəqliyyatı şöbəsində Bakı limanından çıxacaq vapora lazımı vəsiqə vermək vəzifəsini kəndi öhdəsinə qəbul etməsini rica etmişdir.

* * *

Bələdiyyə İdarəsi Daxiliyyə Nəzarətinə müraciətlə məlum etmişdir ki, Bakıda hərəkətdə bulunan bir qisim avtomobillər şəhər vergisini verməkdən imtina etmişlərdir. Bələdiyyə İdarəsi məsələnin tən-zimi üçün tədbiri-lazımə ittixazını [lazım gələn tədbirlərin görülməsini] rica etmişdir.

* * *

Bakı qubernatoru Daxiliyyə Nəzarətindən siyahı üzrə qubernatorluğa kağız buraxılmasını rica etmişdir. Zira son za-

manlar müəssisələrdə kağız qəhətliyi müşahidə olunduğundan, işlər təxir olunmağa səbəb olur.

* * *

Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətinin [Sosial Təminat Nazirliyinin] yeni xidmətçiləri qanun layihəsi Məbusan tərəfindən qəbul olunmadığı üçün bir çox qəbul olunmuş məmurin [məmurlar] əzl [işdən azad] edilməlidir. Halbuki Ermənistan və qeyri yerlərdən gələn qaçqınların miqdarı gündən-günə artmaqla, Nəzarətin müavinət təşkilatı lüzumiyyəti görülür.

Bu əsəbdən [səbəblərdən] dolayı Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Daxiliyyə Nəzarətinə müraciətlə, qaçqınlar işlərinin tən-zimində quberniya və qəza hökumətlərinin ciddi müavinəti haqqında tədbiri-lazımə ittixazını [lazım tədbirlərin görülməsini] rica etmişdir.

* * *

Quba ətrafında toplanmış Dağıstan qaçqınlarına müavinət təşkili üçün Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Bakı nahiyə müfəttişinə 697,758 manatlıq bir məbləğ buraxmışdır. Həman məbləğə ərzaq və başqa mühüm mat alınaraq məhəllində [yerində] qaçqınlar miyanında [arasında] təqsim ediləcəkdir [bölüşdürüləcəkdir].

* * *

Bakıda toplanmış Qars qaçqınlarının əhvalını nəzərə alaraq, Ümuri-Xeyriyyə

və Nafiə Nəzarəti müavinət təşkili üçün Bakı nahiyyə müfəttişliyinə 25 min manat buraxmışdır.

* * *

Gölbulaq qaçqınları Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətinə müraciətlə, təcili surətdə müavinət etməyi rica etmişlərdir. Nəzarət Şəki nahiyyə müfəttişliyinə təcili surətdə məhəllində [yerində] əhvalı təhqiqlə, müavinət təşkilini tapşırılmışdır.

* * *

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti Azərbaycan daxilindən məmaliki-əcnəbiyyəyə aparılacaq malların bir çoxlarını qəti surətdə aparılmasını mən' [qadağan] etməyi qərara almışdır. O cümlədən işbu mallar heç bir surətlə Azərbaycandan çıxarılmaz: ip, balıq tutan alat [alətlər], karton, kağız, neft anbarları ləvazimatı, kabretka və qeyrə.

* * *

Azərbaycandan məmaliki-əcnəbiyyəyə aparılacaq malların çıxarılması məsələsini tənzim etmək üçün Maliyyə və İqtisadiyyə Komissiyası yeni bir layihə tərtib vermişdir. Layihəyə məbni [əsasən], bütün çıxarılan mallar üç növə təqsim edilmişlərdir [ayrılmışdır]:

Birinci növ mallar vəsiqəsiz çıxarılan mallardır ki, bunların aparılması hər kəs üçün mümkündür. İkinci növ qəti surətdə aparılmayacaq mallardır. Üçüncü növ isə xüsusi şərait üzrə aparılan mallardır ki, vəsiqeyi-lazimə alındıqdan sonra çıxarıla biləcəkdir.

Bu məsələni tənzim və qaydaya salmaq üçün Ticarət və Sənaye Nəzarəti cənbində [nəzdində] Maliyyə, Türuq və Məabir [Nəqliyyat və Rabitə] nəzarətləri və Dövlət Müfəttişlik [Dövlət Müfəttişliyi] nümayəndələrindən mürəkkəb [ibarət] bir komissiyon təşkil edilmişdi. Yeni layihənin təsdiqinədək komissiyon əski qərarlar üzrə müamilatda bulunacaqdır.

* * *

Ağstafa gömrükxanası hər gün 80 vaqondan ziyadə buraxıla bilmədiyindən naşi [ötrü], vaqonlar hər mövqifdə [stansiyada] 10-15 saat durmaq məcburiyyətində qalırlar. İşbu məsələni tənzim etmək üçün Vükəla Şurası [Nazirlər Kabineti] lazımı tədabir ittixaz etmişdir. Məzkur [deyilən] qərara məbni, trenlər [qatarlar] Gəncə və Azərbaycanın digər böyük mövqiflərində duraraq və həman mövqiflərdə təsis ediləcək gömrükxanalarda gömrük ediləcəklərdir.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Hacıqabul istasyonunda müəllim

Necə ki məlumdur, Hacıqabul istasyonu fəhlələri bilictima [yığıncaq keçirərək], oradakı “Müsavat” şöbəindən bir müəllim verilsin ki, gündüz köylü uşaqlarını və gecə fəhlələri tədris etsin. Şöbə Bakı Komitəsinə xəbər verdikdə, komitənin təşəbbüsü sayəsində Maarif naziri Hacıqabul istasyonuna bir nəfər müsəlman müəllim göndərmişdir. Müəllim istasyon məktəbinə varid ol-

duqda [gedib çatdıqda], məktəbdə iki nəfər rus müəlliməsini görüb, kəndisinin Nəzarət tərəfindən göndərilməsini söylədikdə, müəllimələr cavab vermişlər ki, onları dəmiryol rəisi göndərmişdir, dəxi artıq yer yoxdur. Müəllim övdət etdirilmişdir [geri qaytarılmışdır].

Mövqif [stansiya] camaatı bu işi bilib, mövqif rəisinə müraciətlə, müsəlman müəlliminin məktəbdə saxlanıb rus müəllimlərinin azad edilməsini xahiş etdikdə, istasyon rəisi cavab vermiş ki, bu onun işi deyil, müəllimləri yol rəisi təyin etmişdir.

İndi hər bir yerdə milliləşməyə çalışdıqda nə səbəbə müsəlman balalarına və müsəlman fəhlələrinə dərs vermək üçün rus müəllim və müəllimləri təyin edilsinlər? İstasyon fəhlə və camaatının ümidi budur ki, cənab rəis rus müəllimlərini geri çağırır, müsəlman müəlliminin oraya təyin edilməsinə müsaidə verəcəkdir.

Konka fiatının artırılması

Bələdiyyə İdarəsi işbu təşri-sininin 4-dən etibarən konka fiatlarının 1 manat 80 qəpikdən 2 manat 20 qəpiyədək artırılmasını qərara almışdır.

Bələdiyyə məclisi ittixabatı ətrafında

Bələdiyyə məclisinin son qərarına məbni [əsasən], İttixabat Komissiyasına [Seçki Komissiyasına] Sionist Təşkilatı, Erməni Xalq Firqəsi nümayəndələri də çağırılacaqdır. Bələdiyyə məclisindən komissiyona Qara bəy Qarabəyov, Əhmədov və Sultanov cənabları ittixab edilmişlərdir.

Su yolunun mühafizəsi

Bələdiyyə İdarəsi Bakı qradonaçalnikinə məlum etmişdir ki, Nasosni ilə Bakı miyanındakı [arasındakı] telefon xətti təmiri üçün təşri-əvvəl [oktyabrın] 18-də göndərilmiş mantyor namə-lum bədəfkarlar [cinayətkarlar] tərəfindən qərar edilmişdir. Bələdiyyə İdarəsi su yolunun əşyalarının da oğurlanmasını təsvirlə, yolun mühafizəsi üçün tədabir ittixazını [tədbirlər görülməsini] rica etmişdir.

Qaçaqmal aparmaq

“Müsavat” firqəsinin Mərkəzi Komitəsi Ticarət və Sənaye və Ərzaq Nəzarətinə məlum etmişdir ki, Qaraquş denilən məhəldən [yerdən] İrana qaçaq tərifi [yolu] ilə ərzaq və mühümmat və dəmir aparılmaqdadır. Nəzarət Maliyyə Nəzarətinə müraciətlə, lazımı tədabir ittixazını [tədbirlər görülməsini] rica etmişdir.

Parisdəki həyatımızın fəaliyyəti

Hal-hazırda Parisdə iqamət edən [oturan] sülh heyətimiz fransız və ingilis lisanlarında orada həftəlik “Azərbaycan Cümhuriyyəti bülleteni” nam bir məcmuə nəşr etməkdədir. Əlavə, Azərbaycan[in] maliyyə, iqtisadiyyə, etnoqrafi və siyasi cəhətlərini təsvir edəcək [ışıqlandıracaq] yenə məzkur [deyilən] lisanlarda beş kitab təb [çap] və nəşr edilmişdir. Kitablardan və məcmuədən Xariciyyə Nəzarətində alınmışdır.

Azərbaycan haqqında Hacı-Tərxan

Bu günlərdə Hacı-Tərxandan [Həştərxandan] varid olmuş [gəlmiş] mötəbər bir zat [şəxs] ora haqqında böylə məlumat verir:

Hacı-Tərxandakı bolşevik təşkilatı olduqca qüvvətlidir. Cəbhədə dabravolların fəaliyyəti görülməyir. Hərdən bir bolşeviklər hücum və təərrüzlər [həmlələr] yapılırlar.

Tsaritsının [Volqoqradın] dabravollar tərəfindən alınması doğru deyildir. Məzkur [adı çəkilən] şəhəri Ural kazakları işğal etmişlərdir.

Hacı-Tərxanda Azərbaycan haqqında səmimi bir fikir bəslənməkdədir. Orada Azərbaycana əcnəbi ölkə kimi baxılır. Orada dövrən edən şayiata görə, Azərbaycanda rahatlıq olduğu kimi, çörək və qeyri ərzaq pək boldur. Əhali Azərbaycanda cənnətdə yaşayanlar kimi yaşayırlar.

Hacı-Tərxanda əhali yemək cəhətindən üsrət [çətinlik] çəksələr də, Qırmızı qoşun üçün lazımı miqdarda yemək mövcuddur.

Qırmızı qoşun arasında bir çox erməni qitəati [hissələri] vardır. Burjuaziya ilə əlaqə pək fənədir, onları heyvan kimi işlədib əziyyət verirlər.

Bu zat, iki yoldaşı ilə Hacı-Tərxandan qaşıqla gəlmişdirlər. Yolda dabravollar tərəfindən tutulub qarət edilmişlərdir. Bakıya gəldikdə üzərlərində alt tuman-köynəkdən başqa bir şey yoxmuş.

Bələdiyyə İdarəsinin İntixabat Komitəsində

Bakı Bələdiyyə İdarəsi rəisinin təklifinə görə, Bələdiyyə (qlasını) İntixabatı [Seçkiləri] Komitəsinə Ev Sahibləri İttifaqı tərəfindən Hacı Məhəmməd oğlu Qasımov intixab edilmişdir.

Taun

Göyçay qəzası Ərəbcəbirli köyünün

qaramalları miyanında [arasında] taun əmələ gəldiyindən, qəza qaimməqamı [qəza rəisi] Bakı qubernatoruna xəbər vermişdir ki, xəstəliyin önünü almaq üçün lazımı həkimlər və polis tədabiri ittixaz edilmişdir [tədbirləri görülmüşdür].

BİRJADA

Kerenski minlik 900-1100 manata qədər, 250-lik faizsiz və xırda kəndi qiymətindən 10 faiz əskikdir.

Nikolay 5 yüzlüyü 900-1750 manata qədər, yüzlüyü 250-400 manata qədər və xırdası isə 50-80 faizə qədərdir.

Türkiyə kağız lirəsi 210 manat və Zaqafqaz bonu min manata 15 manat fəzlədir.

Türkiyə altun lirəsi 850 manat, altun onluq 990 manat, imperial 700 manat və Avstriya altunu 2000 manatdır.

Gümüş manat 80 manat və xırda gümüş para 30 manatdır.

Susinin topu 1000 manata gedir.

FİRQƏLƏR VƏ CƏMIYYƏTLƏR

“Müsavat”da

Tağıyevin fabrikasında təşrini-saninin [noyabrın] 1-də yeni zavod komitəsi intixabatı [seçkiləri] üçün Məsai Nəzarətindən [Əmək Nazirliyindən] Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsavat” Bakı komitəsinə varid [daxil] olmuş məktubla, əski zavod komitəsi sədri Cavad bəy Məlik-Yeqanov fəvqə məzkur [yuxarıda deyilən] tarixdə zavoda dəvət edilmişdi. Lakin Cavad bəy Məlik-Yeqanov Lənkə-

randa olduğu cəhətlə, “Müsavat”ın Bakı komitəsi Məsai Nəzarətindən məktubən rica etmişdir ki, intixabı bir həftə təxirə salsın.

Zəngəzur qaçqınları

“Müsavat”ın Bakı Komitəsi 12 nəfər Zəngəzur qaçqınlarını müavinət üçün Bakı Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsinə göndərmişdir.

Müsəlman qadınlarına vaqon

Müsəlman qadınları Sabunçu-Suraxana dəmiryol xəttində sıxıntılıq çəkmələri haqqında “Müsavat”ın Əmirhacıyan şöbəsi Bakı Komitəsinə göndərdiyi ərizəli, Komitə Türük və Məabir [Nəqliyyat və Rabitə] Nəzarətinə göndərilib, lazımı vəchlə binagüzarlıq edilməsini [tədbir görülməsini] təmənnə etmişdir.

Çörəyin bahalanması

Bu axır günlərdə nədənsə çörəyin qiyməti gündən-günə tərəqqi etməkdədir [qalxmaqdadır]. Böylə ki, bir qaç gün əqdəm [qabaq] girvənkəsi 5 manat 50 qəpik olan çörək, gündə bir manat, yarı manat tərəqqi edərək indi 8 manata qədər olmuşdur.

Müsəlləmdir [şübhəsizdir] ki, çörəyin və ya başqa ərzaq əmtəəsinin və sairənin qiymətinin qalxması, ticarət əhlinə bir fərq edəmməz. Çünki bir mətanın qiyməti qalxdıqda, o da kəndi mətasını qiymətinə satıb mədaxili ilə məxaricini müqayisə edir. Fəqət bu bahalığın tamam zərbəsi xidmətçilərə, gündəlik ruzisini işləyib qazananlara və fəhlələrə dəyə bilər.

Buna binaən [buna görə], Türk Ədəmi-mərkəziyyət “Müsavat”ın Bakı Komitə-

sinə bu xüsusda fəhlələrdən şikayətlər varid [daxil] olmaqdadır. Fəhlələr bu bahalığın önü alınmasını tələb edirlər. Binaənileyh “Müsavat”ın Bakı Komitəsi “Müsavat” fraksiyasına bir məktub göndərilib xəbər vermişdir ki, bu xüsusda Komitə Azərbaycan hökumətinə və Məsai Nəzarətinə [Əmək Nazirliyinə] məktub göndərilib, lazımı tədabir ittixazını [tədbirlər görülməsini] rica etsin. Ona görə, fraksiyanın da təşəbbüsü lazım gəlir.

Ümuri-Xeyriyyə Nəzarətinə

“Müsavat”ın Bakı Komitəsi Ümuri-Xeyriyyə [Sosial Təminat] Nəzarətinə qaçqınlardan 2 qardaş – Hüseyinxan [və] Rüstəm Məhəmmədsadiq oğlanlarını ailələri ilə bərabər müavinət üçün göndərmişdi. Bir müddətdən sonra Nəzarət komitəyə bir məktub göndərilib, məzkur [adı çəkilən] qaçqınların ünvanlarını (adreslərini) tələb etmişdir. Komitə bunların ünvanlarını arayıb bulamadığı cəhətcə, Nəzarətə xəbər vermişdir. Bu qaçqınların ünvanını bilənlərin gəlib Komitəyə xəbər vermələri mətlubdur [tələb olunur].

İrəvan qaçqınları

“Müsavat”ın Bakı Komitəsinə müraciət edən 7 nəfər İrəvan qaçqınlarına müavinət edilmək üçün, Cəmiyyəti-Xeyriyyəyə göndərilmişlərdir.

CƏMIYYƏTİ-XEYRIYYƏDƏ

Qaçqınlara yorğan

Qaçqınlara verilmək üçün doktor Şərifov cənabları Cəmiyyəti-Xeyriyyəyə 50 dənə yorğan göndərmişdir. Bunlar-

dan bir dənəsini Cəmiyyət Krim tələbələrinə Mustafaya bəy Bolqayevə vermişdir.

Qaçqınlara himayət

İrəvan qaçqınlarından Ruqiyyə Kərbəlayı Ağa qızını Bakı Birinci edadı məktəbinin müəllimi Ağaəli Qasimov və Şah məscidində olan qaçqınlardan Səlim və Məhəmməd Nəcəf uşaqlarını Mehdi Nağıyev evində saxlamaq üçün götürmüşdür.

Cəmiyyəti-Xeyriyyə idarəsinin iclası

Çaharşənbə günü təşri-nənin 5-də axşam saat 7-də Bakı Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi idarəsinin iclası təyin edilmişdir.

İclas

Cəmiyyəti-Xeyriyyənin qəbiristanda şühəda [şəhidlər] şərəfinə tikilən abidə komissiyasının səşənbə [çərşənbə axşamı] günü təşri-nənin 4-də axşam saat 7-də iclası təyin edilmişdir.

Komissiyanın üzvləri: Hacı Qasimov, Əsədulla Əhmədov, Əbdüləli bəy Əmircanov, Qəni Məhəmmədov və İsmayıl bəy Səfərəlibəyovun vaxtı-müəyyəndə isbatı-vücutları mətlubdur [təyin edilən vaxtda hazır olmaları arzu edilir].

İranlıların maarif cəmiyyəti “Tərəqqi”

Cümə günü təşri-nənin 7-sində axşam saat 4-də iranlıların maarif cəmiyyəti “Tərəqqi” idarəsinin adi iclası təyin edilmişdir.

AZƏRBAYCANDA

Lənkəranda

Hökumətin nəzəri-diqqətinə

Zəruriyyətdən ən birincisi sayılan buğda Azərbaycanın yeganə ümidgahı olan Muğandan Lənkəran ətrafı təriqi [yolu] ilə İran içərilərinə bu axır vaxtlarda sel kimi axıb getməkdədir. Vətən övladının həyatını təmin edən buğda kimi zəruri şey qəflətən hücum edən İran müştərilərinin töməsi [yemi] olub, sərhəd mühafizəçilərinin cibinə qurban olaraq, qabağı saxlanmamaqdadır. Hətta bəzən mühafizəçilər tərəfindən tutulub Azərbaycan gömrükxanasına götürülən buğdalar yenə nədənsə tərxis olunub [buraxılıb], İrana getməyi müşahidə olunmaqdadır və bu barədə Məlik-Yeqanovlar da camaat tərəfindən az ittiham olunmayırlar.

Qərək, bir tərəfdən Muğan möhtəkirləri və bir tərəfdən Bakı dəyirmançıları-nın Muğana göndərdiyi buğda alıcıları ildırımvarı Muğan səhrasının buğdalarını yığıb, iranlılar Bakı qiymətindən yuxarı qiymətə alır mülahizəsilə onlara satılmaqdadır.

Bu barədə fəqərə sinif əhali tərəfindən hökumətə əxbar [xəbərlər] və ərizələr verilibsə də, bu işin qarşısını almağa hərəkət görülməyibdir. İştə, xud [doğrudan da] Lənkəranda çörəyin girməyənəsi indidən 8 manata vardıqda, səbah Azərbaycan daxilində gör nələr gözlənməkdədir.

Bu halacan bir damcı olsa da göydən yağış da yağmayıbdır. Bu üzdən əhali şiddətli bahalıq və təhlükəli aclıq qarşısında qaldıqları bədihidir [aşkardır]. Və o

ətrafda Azərbaycana zərbə vurmaq arzusunda olan ünsürlər bu işdən daha istifadə edə bilirlər.

İştə, hökumətimizdən rica olunur ki, təcili surətdə bu işin qabağın almağa müsaidə buyursunlar.

X. C.

Qarabağdan

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarətinin Qarabağda olan vəkili Məhəmməd Sadiq Axundov Qarabağda ərzaq işləri barəsində Qarabağ qubernatoruna və bir də öz naziri namına [adına] göndərdiyi təcili bir məktubda Qarabağın ərzaq cəhətinə-cə halını böylə təsvir etmişdir:

“Bu axır zamanda qubernatorun hökmünə binaən [əsasən] qoşun üçün ərzaq hazırlamaq işi mənə mühəvvəl olunduğu [tapşırıldığı] münasibətilə, mən Qarabağın taxıl satılan bazarlarında şəxsən olub, işlərdən bələd olduğum üçün sizə deyə bilərəm ki, taxılın qiyməti bu bazarlarda çox təhərsiz artmaqdadır.

Belə ki, keçən sentyabrın 21-də mən Ağdam bazarında buğdanın yaxşısının pudunu 128 və ikinci dərəcəsinin pudunu 124 manatdan alıb, arpanı da 37 manatdan almışam.

Bir neçə gün keçmiş, oktyabrın 13-də buğda 135-140 və arpa da 40-45-ə gəlmişdi.

Bu gün, yəni oktyabrın 18-də buğda 160-170 və arpa da 55-60-a çıxmışdı.

Bazarda olan ehtikarçılardan [möhtəkirlərdən] başqa, bu taxılın bu qədər təhərsiz tərəqqi etməsinə [qalxmasına] baş səbəblərdən biri də müxtəlif idarə və nəzarətlər tərəfindən bazarlara göndərilmiş acentələrdir. Bu cənablar bazara

gəlib hərə özünə külli miqdarda mal tapmaq və almaq üçün birdən-birə qiymətləri qaldırıb, biri-birləri ilə çəkişirlər. Bu acentələrdən başqa, bir çox da ehtikarçıların ciblərində cürbəcür nəzarətlərin və idarələrin şahadətnamələri vardır ki, onlar da genə yuxarı qiymətlərə mal alıb, bir az hissəsini həman idarələrə təhvil verib, yerdə qalan hissəsini kənara aparıb artıq qiymətə satıb, ehtikarçılıqlarında şiddət edirlər.

Burası sizə məlum olsun ki, bu il Qarabağda taxıl azdır. Məndə olan doğru məlumatlardan anlaşılır ki, Qarabağdan artıq qalib kənara aparılmaq üçün buradan çox da artıq taxıl çıxması deyildir. Hələ onsuz da bu vaxta kimi Qarabağdan o ki var buğda, arpa daşınıb kənarlara aparılmışdır.

Və bir də Qarabağ öz əhalisindən başqa, bir də yüz minlərcə kənarlardan yığılıb buraya pənah gətirən qaçqınlara çörək verəcəkdir, bunların fikrinə qalmaq lazımdır. Bu sayıqla ki qiymətlərin artması başlanmışdır, nəticəsi yaxşı olmaz. Qarabağda xırman döyünü hələ qurtarmayıbdır. Yəqin etmək olar ki, xırmanlar yığışana kimi də qiymətlər 300-350-dən yuxarı çıxar. Amma bu tərəfdən də gələn biçinə hələ 8 ay tamam və bəlkə də, bir az da artıq qalıbdır.

Ehtikarçılar hər tərəfdən Qarabağ bazarlarına yollanıb, lap həyasızlıq dərəcəsinə kimi, heç kəsdən utanıb şərm [ar] eyləməyib biri-birlərinin həvəsinə qiymətləri artırırırlar. Hərgah Qarabağda aclıq bəlası başlansa, Qarabağa heç bir yerdən çörək köməkliyi yetirən olmaz. Qarabağ heç vaxt başqa bir yerə bu cəhətdən ümid bağlaya bilməz. Həmçi-

nin buna da ümid bağlamaq olmaz ki, bir vaxt olar ki, Bakı və Gəncə kənarından gələn azuqa ilə özləri doyub, yüklərini tutub, sonra da artıq qalanını Qarabağa göndərirlər.

Bu məsələ çox mühüm, nazik [həssas] və təcili bir məsələdir.

Gələcək bəla barəsində bir çarə axtarmaq lazımdır və bu məsələ barəsində də mən öz rəyimi böylə deyirəm:

1) Qarabağda olan az-çox artıq taxılı başqa idarələr üçün və yaxud Qarabağın içindəki idarələr üçün almaq lazım gəlsə, qoy bu taxıl almaq ancaq birçə idarəyə mühəvval edilsin, başqası işə əngəl qatmasın.

2) Kənar alış-verişçilərə Qarabağdan taxıl aparmaq gərək qadağan edilsin. Qarabağın dörd ətrafına hökm olunsun ki, taxılı Qarabağdan buraxmasınlar.

3) Taxıl üçün bir müəyyən qiymət qoyulsun ki, heç kəs onu artıra bilməsin.

4) Hər kəs ki taxıl alış-verişində ehtikarçılıq edir, onlar barəsində bir ciddi sərəncam görülsün, onlara bərk tənbeh edilsin.

M[əhəmməd] S[adiq] Axundov”

Nuxuda

Nuxu qəzasının birinci nahiyəsində kain [yerləşən] Babaratma, Qaradağ[ı] nam qəryələrin [kəndlərin] camaatı Maarif Nəzarətindən bir müəllim tələb edirlər. Artıq dərəcədə bu qəryələrin müəllimə ehtiyacları vardır. Çünki bu camaatın məktəbi və məktəb şagirdləri vardır. İndi isə bunların o gözəl övladları yollara-izlərə tökülüb tərbiyəsiz qalıblar və başqa, bu iki qəryənin hər birinin bir müəllimi vardır ki, Nuxu kursunu tamam

edib hərəsi bir yerə müəllim göndərilibdir, amma bunların camaatı isə gətirdikləri müəllimdən bir fayda görəməyirlər.

Bu iki qəryə 100 xanəni havi olduqları [evi əhatə etdikləri] halda, bunlar nə tövr çalışıb övladlarını zülmətdən çıxarsınlar? Bu iki qəryəlilər Maarif naziri həzrətlərindən tezliklə bir müəllim təmənnə edirlər.

B. Əfəndizadə

GÜRCÜSTAN XƏBƏRLƏRİ

Qarabağ ehtiyacı üçün istiqraz

Ermənistan hökuməti Ermənistan Hərbiyyə naziri ixtiyarına Qarabağ ehtiyacından ötrü 8 milyonluq bir istiqraz açmışdır.

Amiloxvarinin həbsi

Kazbek mövqifində [stansiyasında] Hərbiyyə nazirinin sabiq acudanı [adyutantı] N. Amiloxvari həbs edilmişdir. Bu zat [şəxs] guya İtaliya heyəti ehtiyacından ötrü cəli [saxta] sənədlərlə dövlət anbarından 600 pud qənd alıb satmış və Amiloxvari özü yenə cəli sənədlə Vladıqafqaza keçmək istəmişdir. Məzkur [adı çəkilən şəxs] Tiflisə götürülmüş və Metex həbsxanasına salınmışdır.

ERMƏNİSTANDA

“Yerkir” qəzetəsinin əxbaratına nəzərən [xəbərlərinə görə], Türkiyə Qara dəniz səvahlində [sahillərində] həyatın namüsaid şərait altında olmasından dolayı,

Qarasu, Ordu, Qaranlı və Samsun erməniləri böyük dəstələrlə Qafqaziyyə mühacirət etməyə başlamışlardır. Onlara verilən itminanlara [təminatlara] da baxmayaraq, 1915-ci sənə hadisətinin təkrərindən qorxurlar. Onlar yerlərinə qalmandansa, mühacirət edərək fəqr [yoxsulluq] və ehtiyac içində yaşamağı tərcih edirlər.

Ermənistan şəhərlərinin ittifaqı

İrəvan Bələdiyyə rəisi Ermənistan Cümhuriyyəti şəhərlərinin ittifaqı nizamnaməsini tərtib etmişdir. Bu nizamnaməyə tövfiqən [uyğun olaraq], bütün Ermənistan şəhərləri ittifaqa daxil olmalıdırlar.

İttifaqın məqsədi:

1) Ləvayehi-qanuniyyə [qanun layihələri] əsasları ilə bələdiyyə idarələrinin daireyi-məlumatını tövsi [məlumat dairəsini genişləndirmək] və onların maliyyə və təsərrüfat əhvalını tənsiq etmək [qaydaya salmaq].

2) Bələdiyyə qanunları[nı] erməni lisanında təlif etmək [yazmaq].

3) Bələdiyyə idarəsinə aid olan mahiyyəti-ümumiyyəni haiz məsaili [ümumi mahiyyət daşıyan məsələləri] təhqiq edərək, onlara müvafiq projelər tərtib etmək.

4) İttifaqa daxil olmuş şəhərlərin müxtəlif təşəbbüsləri təşkilatına müavinət edərək, onların müvəffəqiyyətlə mövqeyi-məriyyəyə vəz edilməsi [icraya qoyulması, həyata keçirilməsi] üçün müzahirətdə bulunmaq [kömək göstərmək].

5) Şəhərlər arasında məhəlli [yerli] və geniş ittifaqi fəaliyyət [əməkdaşlıq, birgə fəaliyyət] bərpa etmək.

Nizamnanə 28 maddədən ibarətdir və bütün bələdiyyə rəislərinə, onların rəylərini bilmək üçün göndərilmişdir.

BƏYANİ-HƏQİQƏT

“Zəhmət sədasi”nın 32-ci şümarəsində [nömrəsində] Qarabağdan olan bir məqalədə maarifin guya fəna bir halda olması xəbər verilir. Maarif işi keçmişdə nə halda imişsə bilməyirəm, amma şimdi, şükür olsun, camaatda elmə olan rəğbət öylə oyanıb ki, şəhərdə olan birinci, ikinci, beşinci və yeddinci və Ağdamda olan məktəblərdə mütəəllimlərin [şagirdlərin] sayı o dərəcəyə çatıb ki, hər məktəbə Vəzarətin [Nazirliyin] izni ilə təzədən iki şöbə əlavə etmək dəxi kifayət verməyir, yenə də vüsətləndirmək [genişləndirmək] lazım gəlir.

O ki qaldı “Cücə və quzu”ya, bu da bir hədyandır ki, ona cavab verməyə tənəzzül edilməz.

Kurs müdavimləri barəsində yazılanların bir parası həqiqətə yaxındır! Amma yenə də qərəzi-şəxsinin qələbəsidənmi, yaxud işə layiqincə aşına olmadığındanmi, nədənsə müxbir əfəndi bunda da səhv etmişdir. Müdavimlər iki qisim olub, bir qismi kənarından dəvət olunmuşlar və bir qismi də yerlilər idi. Və bunların maaşları da Maarif Nəzarətinin binagüzarlığına [sərəncamına] görə iki qisim idi. Böylə ki, yerli müdavimlərə kənarından gəlmələrin maaşının yarısı təyin edilmişdi. Təfavüt bundan nəşət etmiş [irəli gəlmiş], nəinki mənim xahiş-nəfsimdən [öz istəyimdən].

Doğrudur, öhdəmə təxsis edilmiş

[ayrılmış] olan iki yüz otuz doqquz min manatın hamısını tərbiyə və tədris nə olduğunu bilməyənlərə paylaya bilərdim. Amma nə etməli ki, mən xəzinəni beytülmal [dövlət xəzinəsi, dövlət malı, bütün millətin haqqı olan mal] hesab edib, hər qəpiyin üstündə titrəyənlərdənəm və naqabillərə [qabiliyyətsizlərə] qulluq və hədə pul vermək mənim işim deyil! Bunun nəticəsi olaraq, yəqin ki, bədxahlar qazanmışam. Amma bunu bilmiş olunuz ki, mən cəmi ömrümdə bədxahlar qorxusundan vicdanımı qaralamamışam və indi də – ki sinnim [yaşım] keçibdir – qaralamayacağam.

Müxbir əfəndi deyir ki, müdavimlərdən kəsdiyim pulu guya qeyri bir yerə işlədirəm. Bunda da böyük xəta edir. Zira kursa təxsis edilmiş puldan artıq qalan yetmiş üç min iki yüz əlli altı manat xəzinədə qalır və bu qalığı haqqında oktyabrın 12-də 834 nömrə ilə kontrola və həman gündən 833 nömrə ilə də Nəzarətə xəbər verilmişdir. (Bu qədərə kifayət edib, qarelərin [oxucuların] əziz vaxtını aldığımdan əvlərini təmənna edirəm.) Fəqət burasını əlavə etmək istəyirəm ki, yetmiş üç min manata tamah etməyən, quzu və cücəyə etina etməsin gərək. Əgər idarə lazım bilsə, kursa xərc olunan məbləğ barəsində müfəssəl məlumat verilir. Müxbir əfəndi kimi müəllimliyə layiq olmayaraq yersiz qalanın biri öz qardaşım oğlu və digəri kəndi bağbanımın qardaşdır. Bu da əfəndiyə təsəlli üçün qeyd olundu.

*Məkatib [məktəblər] müfəttişi:
H[aşım bəy] Nərimanbəyov*

TEATRO VƏ MUSIQI

“Yezid ibn Müaviyə”

Bu gün səşənbə [çərşənbə axşamı] günü, təşrini-saninin (noyabrın) 4-də axşam Dövlət Teatrosunda məşhur müvərrix [tarixçi] Corci Zeydanın “Kərbəla yanğısı” nam [adlı] əsərindən iqtibas edilmiş “Yezid ibn Müaviyə” nam faciə mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır. Həmin faciə Mehdi bəy Hacıbababəyov tərəfindən səhnəyə salınmışdır.

Faciə dörd məclis, yeddi şəkildədir. Həmin tamaşa yeni dekorasiya və libaslarla oynanacaqdır.

Tamaşa axşam saat 8 tamamda başlanacaqdır. Biletlər satılır teatrın kassasında.

Gələcək tamaşa: təşrini-saninin (noyabrın) 7-də “Nadir şah”.

Mövqeyi-tamaşaya qoyulmaq üçün hazırlanır: “Ulduz”, yaxud “Trablis -”, “Əl-Mənsur”, “Qaçaqqlar”, “Otello” və “Hamlet”.

Elan

Bazarnı küçədə Bəradərani-Həsənovun [Həsənov qardaşlarının] dükanında satılır Bəradərani-Qasimovun fabrikasından çıxan mallar: çubuq tənəkisi, maxorka və bu-runotu.

11471

Yəhudi qəbiristanına gedən yolda bir dənə qızıl bəndli durbin itibdir. Tapanlardan təvəqqe edirəm bu adresə telefon eyləsin: Telefon nömrə 40-15.

Xəzər dənizində posta, sənişin və yük gəmilərinin hərəkəti

Bakı-Ənzəli

15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazaşəhər (Krasnovodsk)

15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çarşənbə və cümə günləri saat 5-də.

Bakı-Salyan

19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çarşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Məşhədsər-Bəndər Gəz və geri

17-ci körpüdən çarşənbə günü saat 4-də.

Bakı-Həsənqulı-Bəndər Gəz-Məşhədsər və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.

Petrovsk-Fort-Aleksandrovsk-Quryev və geri

Paroxodlar Petrovskdan pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Lənkəran-Astara

17-ci körpüdən düşənbə, səşənbə və şənbə günü saat 4-də.

Bakı-Petrovsk

15, 24 və 25-ci körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 4-də.

T-178

Berlin Darülfünunu doktoru

S. İ. Kopeliovıç

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqları. Qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Elektrik müalicəsi, 606 və 914 müalicəsi və qeyriləri.

Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28 və 93.

11449

Arvad diş həkimləri

Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayıрма dişlər. Dişlərin yaxşı qayırlması təmin olunur. Kənardan gələnələr üçün tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək.

Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

10218

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası Gövhər xanım Qazızadə

Vəzi-həml edənələr hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edilir. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsamama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armysanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

Doktor

M. İ. Lurye

Əmrəzi-zöhrəviyyə və daxili naxoşluqları qəbul edir. 914 və 606 müalicəsi. Qəbul edir hər gün səhər saat 8-1-ədək; axşam saat 4-7-yədək. Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə 45, Bandarnının küncündə, yolu Bandarnıdan, nömrə 8, 3-cü mərtəbə. Telefon: 17-06 və 52-36.

7406

Diş həkimi

B. L. Levin

Gəlib naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Dişləri ağrısız çəkir. Kabinədə diş çıxığı laboratoriyası vardır. Qızıl ənglər, qızıl köklər, kauçuk işləri. Qəbul edir səhər saat 9-dan 1-ədək, axşam saat 4-dən 8-ədək. Adres: Sisyaynovski, nömrə 7, Qubernskinin küncündə.

9090

İstanbul doktor və bakterioloqu Nazim bəy Hüseyinzadə

Sifilis, terbiyə, şankr və daxiliyyə naxoşluqları, 914 və 606 müalicələri tətbiq edilir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 10-ədək, axşam saat 6-dan 7-yədək.

Ünvan: Voronovski küçə, nömrə 17, doktor Qarabəyovun müalicəxanası. Telefon nömrə: 49-87.

1470

Diş həkimi

S. M. Hamburg

Təzə işlər, qızıl, kauçuk, platina üzərində dişlər qayırılır. Qəbul olunur saat 9-dan 2-yədək, 4-dən 6-yədək. Nikolayevski caddə 21, Parlaman qarşısında. Telefon 5-96.

9056

Diş həkimi

A. A. Mirkin

Dişlərə müalicə olunub və doldurulur. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırılır. Dişlərin ağrısız çəkilməsi. Qəbul olunur: gündüzlər 9-dan 2-yədək; axşamlar 4-dən 7-yədək. Ünvan: Gimnaziçeski küçə, nömrə 164.

11426

**Professor Buyneviçin
müsəkkər [sakitləşdirici] kabinetinin
səbiq assistenti**

Doktor Q. Musaelyans

Ürək, mədə, bağırsağ və qeyri daxiliyyə naxoşluqları qəbul edir səhərlər 9-dan 12-yədək, axşamlar 5-dən 7-yədək. Ünvan: Karantinni və Bolşoy Morskoy küçələrin küncündə (Telefonu küçənin başında). Telefon: 40-22.

11446

**Mirzə Abbas Abbaszadənin
“BİRİNCİ KİTAB”**

Adlı yeni tərtib əlifba və qiraət kitabı milli rəsmlər, ərəb və fars sözlərindən xali [təmizlənmiş; uzaq] milli məvadditədrisiyyələr [tədris maddələri] əlavəsi ilə Hökumət mətbəəsində çap olunub satışa çıxdı. Qiyməti cildsiz 12 manat, külliyyətlə alanlara on manatdan veriləcək.

Adres: Gəncədə Sənət caddəsi, nömrə 11.

Mirzə Abbas Abbaszadə
14008

Türkcə oxumaq istəyən uşaqlara dərs verirəm. Vorontsovski küçə 21 nömrəli evdə. Görmək olar saat 1-dən 3-ə kimi.

14009

Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] Gəncə quberniyasında kənd təbiblik vəzifəsi üçün təbibləri dəvət edir bu şərtlərlə: məvacib ayda 2,900 rublə; təyin olana yol və qeyri xərclər – subaylara aylıq məvacibin ¼ hissəsi və külfətlilərə məvacibin yarısı, təyin olunan yerəcən yol xərci də verilir. Arzu edənlər kənd tibb şöbəsinə müraciət etməlidirlər. (Naberejnaya küçə, nömrə 33).

T-309

Elan

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti bununla ümum əhaliyə məlum edir ki, hökumətin həmin oktyabr ayının 13-də olan qərarı məvəcibinə [qərarına əsasən], pambıq toxumlarının əcnəbi məmləkətlərə ixrac gömrüyü 3-10 manatacan artırılıb, geri və malların əvəzi olunmaq şərtlərindən azad edilməsi ilə bərabər, Nəzarətin xüsusi icazənamələri ilə bu malın ixracına müsaidə verilmişdir. Zikr olunan toxumların ixracı üçün icazənamə almaq arzusunda olan zəvət [şəxslər] həmin noyabr ayının 15-dək Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarətinə ərizə verməlidirlər.

29 oktyabr 1919 sənə

Nazir: [Ağa] Əminov

Müdür: [Abbasəli bəy] Makinski

T-314

Müdür:
Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Neft emalatı aparmaq üçün...

səh. 54. “Qorçakovski”: Bakıda, indiki Hacı Zeynəlabdin Tağıyev küçəsi.

Teleqraf xəbərləri

səh. 57. “Novqorod-Volinsk”: Ukraynanın Jitomir vilayətində, indiki Zvyagel şəhəri.

səh. 59. “Dansiq” [Danzig]: Polşanın şimalında, indiki Qdansk şəhəri. Qəzetdə “Dançiq” kimi yazılmışdır.

“Kirenaika”: Şimali Afrikada tarixi vilayət.

Qəzetələrdən

səh. 60. “Avamlar Kamerası”: Parlamentin aşağı palatası olan İcmalar Palatası nəzərdə tutulur.

Türkiyədə

səh. 62. “Türk dünyası”: 1919-1920-ci illərdə İstanbulda nəşr edilmiş gündəlik və həftəlik qəzet.

“Azərbaycanın mürtəcə olduğu”: qəzetdə “mürtəcə” yerinə “birinci” getmişdir.

səh. 63. “Anadolu silsileyi-cibəlini...”: güman ki, mətnin bundan əvvəlki bir hissəsi itmişdir.

“9 eylül”: qəzetdə “9 iyul” getmişdir.

“9 eylül tarixli teleqrafda”: güman ki, mətnin bundan sonrakı bir hissəsi itmişdir.

İstanbul məktubu

səh. 63. “Qolos Rossii”: Bakıda 1919-cu ildə nəşr edilmiş denikinçi qəzet.

səh. 64. “İttihadçılar”: 1913-1918-ci illərdə Türkiyədə hakimiyyətdə olmuş İttihad və Tərəqqi adlı siyasi partiyanın üzvləri nəzərdə tutulur.

“Babi-ali” (hərfən “uca qapı”): Osmanlı dövlətində Sədrəzəmin (Baş nazirin) sarayına

verilən ad; beynəlxalq münasibətlərdə “Osmanlı hökuməti” mənasında işlədilir.

Yetim yurdlarını

səh. 66. “məhbəslərdə illərcə çürümək”: qəzetdə “məhbəslərdə” yerinə “məclislərdə” getmişdir.

Nəzarətlərdə

səh. 69. “Malakanski”: Bakıda, indiki Xaqani küçəsi.

səh. 70. “kabretka”: bu sözə məna vermək mümkün olmadı.

“Birinci növ mallar vəsiqəsiz çıxarılacaq...”: qəzetdə “vəsiqəsiz” yerinə “vəsiqəli” getmişdir.

Cəmiyyəti-xeyriyyədə

səh. 74. “Cümə günü təşrini-saninin 7-sində”: qəzetdə “təşrini-saninin” yerinə “təşrini-əvvəlin” getmişdir.